ІРИНА ТУРЧИК

ЗАСТОСУВАННЯ МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ АНГЛІЇ) (МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ)

ЛЬВІВ 2005

УДК 796. 011.3.. 37.018.556 (410)
ББК 75.1..74.202.4(4Вл)
Т 86

Турчик І.Х. Застосування модульної системи на уроках фізичного виховання (на прикладі навчальної програми середніх шкіл Англії) (методичні рекомендації). – Львів, 2005. – 66 с.

Науковий редактор: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біологічни основ фізичної культури Львівського державного інституту фізичної культури **Шиян О.І**.

У методичних рекомендаціях представлено зміст та організаційно-методичні аспекти застосування модульної системи на уроках фізичного виховання (на прикладі навчальної програми середніх шкіл Англії). Розглядаються можливості використання досвіду фізичного виховання та спорту школярів Англії на сучасному етапі реформування фізичного виховання у школах України.

Методичні рекомендації пропонуються науковцям, аспірантам, магістрантам, студентам вищих фізкультурного профілю навчальних закладів, викладачам, вчителям.

Рецензенти:

- кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи та зовнішніх зв'язків Львівського державного інституту фізичної культури **Вацеба О.М.**;
- кандидат педагогічних наук, доцент, проректор зі спортивної роботи, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Львівського державного інституту фізичної культури **Петришин Ю.В.**
- кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та психології Львівського державного інституту фізичної культури **Степанченко Н.І.**

Рекомендувала до друку Вчена рада Львівського державного інституту фізичної культури (протокол № 7 від 26.04.2005 р.)

ЗМІСТ

Вступ 4

Перелік умовних скорочень 6

1. Напрями державної політики в галузі фізичної культури і спорту Англії 7

2. Планування навчального процесу з фізичного виховання в загальноосвітніх школах Англії 15

3. Оцінка навчальних досягнень учнів з фізичного виховання у школах Англії 27
3.1. Завдання оцінювання 27
3.2. Принципи оцінювання 30
3.3. Класифікація видів оцінювання 33
3.4. Роль екзамену з фізкультурної освіти в Англії 39

4. Підготовка вчителів до використання сучасних методів оцінювання фізкультурної освіти в Англії 49

Додатки 52

Додаток 1 52

Додаток 2 58

Список літератури 62

ВСТУП

У державній національній програмі розвитку освіти України у XXI столітті відзначено, що розвиток фізичної культури і спорту є одним з головних принципів організації навчально-виховного процесу, показником його відповідності стратегії національних інтересів [5].

Початок та кінець 90-х років XX ст. у європейських країнах характеризувався значною зміною освітньої політики та низкою істотних реформ у галузі освіти. Після розпаду Радянського Союзу та відокремлення від його освітньої політики країн Східної Європи окреслилася чітка тенденція інтеграції більшості національних освітніх систем у загальноєвропейський освітній простір.

Як відзначається в Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту України [4], розвиток фізичного виховання дітей і молоді в системі освіти, виведення його на світовий рівень має здійснюватися в контексті широкої інтеграції в міжнародну систему освіти та взаємообмін передовим досвідом. Міжнародне співробітництво в галузі фізичного виховання дітей і молоді має за мету: використання загальнолюдських цінностей сфери фізичної культури і спорту; інтеграцію навчальних закладів України в світову культуру, олімпійський рух; гуманізацію міжнародних спортивних відносин, утвердження загальнолюдської етики співробітництва націй і культур; обмін новими технологіями в сфері фізичного виховання і спортивного вдосконалювання; широку участь у світовому фізкультурному русі і міжнародних змаганнях; взаємодія учнів, студентів, спортсменів, вихователів, учителів фізкультури, викладачів фізичного виховання, вчених і тренерів із зарубіжними колегами.

Для того, щоб вивести вітчизняну освіту на загальноєвропейський рівень, фахівцями визначено основні шляхи її реформування, серед яких особливу роль відіграє впровадження у школи нових навчальних систем, програм, форм та методів, способів і засобів навчання й виховання, що

вимагає вивчення й осмислення вітчизняного і світового досвіду [5].Важливим джерелом визначення сучасної стратегії розвитку галузі фізичного виховання та спорту в Україні є аналіз світового досвіду організації навчально-виховного процесу, дослідження закономірностей та тенденцій розвитку цієї важливої складової частини освітньої сфери на Європейському континенті.

У таких умовах особливого значення набуває вивчення зарубіжного досвіду, щосприятиме вирішенню завдань формування інтегральних знань учителів з різних проблем навчання і виховання на основі виявлення досвіду інших країн, а також може сприяти виробленню загальних моделей, що були б певним педагогічним ідеалом. У зв'язку з цим об'єктивно зростає цінність надбань фахівців фізичного виховання і спорту у країнах Західної Європи, зокрема Англії.

Англія – це країна з давніми спортивними традиціями, у якій зародилося чимало видів спорту. Традиційно необхідною частиною суспільного життя цієї країни вважається академічний спорт, який лежить в основі фізичного виховання дітей в школах. Реформування освіти в цілому та системи фізкультурної освіти зокрема, що розпочалося в Англії у 1988 р. вважається одним з найуспішніших у Європі [29].

Отже, актуальність нашої праці зумовлена цінністю досвіду Англії у реформуванні системи фізичного виховання школярів з метою удосконалення існуючої системи в Україні та його поширенням в системі підготовки та перепідготовки фахівців для галузі.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ВНЗ - вищий навчальний заклад

ЗССО - загальний сертифікат середньої освіти

ФВ - фізичне виховання

ФКО - фізкультурна освіта

1. Напрями державної політики в галузі фізичної культури і спорту Англії

Державні програми розвитку фізкультурної освіти у різних країнах світу спрямовані на практичну реалізацію державних Законів щодо фізичної культури та спорту. Вони розкривають основні напрямки державної політики в галузі фізичної культури і спорту, визначають їх роль у житті суспільства, показують тенденції розвитку фізкультурно-спортивного руху та накреслюють практичні заходи щодо впровадження фізичної культури у побут громадян, а також основні засади організаційного, матеріально - технічного, кадрового, інформаційного забезпечень на певних етапах суспільного розвитку.

Чинна Національна програма навчання фізкультурної освіти (ФКО) Великобританії відповідає зазначеним вимогам.

Фактична розробка програми почалася у 1992 р., а прийнята була лише 1999 р. У її апробуванні брали участь 3108 учнів і 61 шкільний колектив. Ця програма рекомендує протягом навчального року щотижнево виділяти на ФКО 2 год, тривалістю 40-50 хвилин та 4 год на позаурочну діяльність з ФКО [42].

Доктор Hardman (Університет Манчестера, Сполучене королівство Великобританії і Північної Ірландії) [31] вважає, що основні завдання фізичного виховання такі:

- зростання рухової активності та збереження здоров'я;
- забезпечення оптимального фізичного розвитку, а також широких рухових компетенцій;
- формування позитивного ставлення учнів до потреб власного тіла: від самооцінки до самостійного керування розвитком;
- моральне виховання, що включає в себе поведінку і цінності, а також реакцію на інших людей та середовище;
- згуртування учнів;

- усвідомлення користі від систематичної рухової активності протягом усього життя;
- формування відповідальності за безпеку під час тренування;
- усвідомлення учнями культурних цінностей фізкультури і спорту [31].

Варто відзначити, що перелічені завдання відповідають завдання фізичного виховання в Україні, котре ставить за мету не тільки фізичне вдосконалення але й інтелектуальний та духовний розвиток особи [6].

Згідно з програмою та освітнім наказом 1992 року, метою предмету ФКО у школі є "**формування знань, умінь, та розуміння (!)**"і забезпечення прогресу учнів на усіх чотирьох етапах у таких напрямках:

- ізольоване формування рухових умінь та їх удосконалення – I група завдань;
- здатність самостійно планувати навчально-тренувальні програми (формувати методичні уміння самостійних занять)- II група завдань;
- формування здатності до самооцінки і на цій основі до самовдосконалення – III група завдань;
- знання і розуміння фітнесу та здоров'я – IV група завдань.

На якість навчальних досягнень учнів і їх здатність самостійно планувати індивідуальні навчально-тренувальні програми впливає рівень сформованих умінь, рівень фізичної підготовки і розуміння мети занять [43].

Окрім традиційних завдань (зазначених вище), у Національній навчальній програмі Англії з ФКО значна увага приділяється виховним завданням (духовному, моральному, соціальному, культурному розвитку учня засобами фізичного виховання) [10].

На думку англійських педагогів, духовний розвиток учнів створює передумови для усвідомлення значення успіху і розвитку впевненості у собі [54].

Моральний розвиток допомагає учням зрозуміти значення чесної гри, в основі якої лежать правила та взаємодомовленості, розвиток позитивної спортивної поведінки, розуміння як поводитися на спортивних змаганнях і сприймати повноваження суддів, рефері та арбітрів.

Важливими для життя у суспільстві є соціальні уміння, що включають організаторські здібності, співпрацю і взаємодію, відповідальність, особисті зобов'язання, лояльність, узгоджену роботу і розуміння соціальної важливості занять фізичними вправами [3; 9]. Ці уміння можна якісно формувати в процесі фізичного виховання.

Цінним з точки зору застосування в Україні є рекомендації дані англійськими спеціалістами (К.Калавейем та Р.Твітчеллом), які виділяють наступні рівні процесу виховання соціальної поведінки і організаційних здібностей учнів (незалежно від змісту програми занять, особливостей контингенту учнів та рівня матеріальної бази конкретної школи):

Перший рівень: *Викладач повинен надати кожному учню право внести свій вклад у процес організації занять з фізичного виховання.*

Це здійснюється таким чином:

1)викладач одержує інформацію про те, якій програмі занять віддають перевагу учні; це демонструє бажання викладача співпрацювати з учнями з метою визначення кращої програми занять;

2)учні дізнаються більше про програми додаткових занять з фізичного виховання.

На цьому рівні широко використовуються опитувальники, анкети, в які включені запитання щодо найбільш зручного часу проведення занять, засобів фізичного виховання, яким надають перевагу учні, видів змагань, нагород для переможців і т.д.

Другий рівень: *Викладачу необхідно налагодити зворотній звязок з учнями.*

Це досягається шляхом проведення зустрічей, зборів.

Викладач цікавиться думкою учнів про якість програми занять. Пропозиції та зауваження можуть висловлюватися або у відкритій формі під час зборів, або надаватися у письмовому вигляді, при необхідності анонімно. Крім того, можна використовувати неформальні бесіди викладача з учнями протягом всього курсу занять (під час занять, у перервах, до і після занять).

Третій рівень: *Викладач повинен на уроках створити необхідні умови для формування і розвитку в учнів організаторських здібностей.*

Протягом занять, як правило визначаються неформальні лідери, що беруть на себе відповідальність за організацію і координацію групи учнів, тоді у викладача виникає можливість розвинути потенціальні організаційні здібності в учнів. З цією метою проводяться спеціальні семінари, протягом яких неформальні лідери одержують необхідні знання та інструктаж, і, як наслідок – реалізовують свої організаційні здібності на практиці.

Четвертий та пятий рівень. *Учням-лідерам надається можливість самостійної розробки програми і планування занять.*

Учні з допомогою і під керівництвом викладача з фізичного виховання беруть участь у розробці програми будь-яких змагань в межах своєї групи чи класу.

Перехід від **четвертого рівня до пятого** супроводжується, зазвичай, створенням учнівського консультаційного комітету. Результатом є те, що учні відповідають не тільки за розробку програми занять, але й за контроль, проведення занять, а також здійснюють оцінку своєї програми в цілому [9].

Також одним з завдань програми ФКО Англії є підвищення культурного рівня дітей. На уроках з ФКО вони збагачують власний досвід, усвідомлюють значення занять фізичними вправами для своєї власної та інших культур (наприклад, народні танці та ігри), публічно виступають, що дає почуття культурної

належності і розширюють культурні обрії [1].

У процесі досягнення зазначених завдань формуються такі ключові **вміння і навички**: комунікативні, самоконтролю, інформаційні, співпраці, удосконалення власного навчання і вправляння, розв'язувати проблеми, аргументувати, знаходити інформацію та аналізувати її, творчо мислити та оцінювати.

Надаючи особливого значення названим умінням та навичкам і для українських учнів, розглянемо їх детальніше.

Комунікативні уміння розвиваються у ситуаціях, що спонукають до використання вербальних і невербальних засобів комунікації. У процесі ФВ це можуть бути пояснення способу виконання завдання, планування та організація групової чи командної роботи, надання інструкцій чи сигналів у грі, використання жестів під час танців та рухова реакція на деякі звуки і музику танцю.

Уміння **самоконтролю** у процесі ФВ формується шляхом збору та аналізу відомостей, використання різних форм вимірювання та обчислення, таких як розрахунок відстані стрибка у процентному відношенні до зросту, використання різноманітних систем оцінювання і вимірювальних приладів на визначення ЧСС, температури, застосовування секундомірів та інших пристроїв для фіксації довжини дистанції, стрибків і кидків, використання графіків, карт, орієнтування на місцевості. На думку англійських педагогів, найкращі можливості для розвитку вміння кількісного аналізу надають уроки ФКО з активного проведення дозвілля та легкої атлетики. У модулях поглибленого рівня завдяки використанню самостійних обчислень, у школярів зростає розуміння принципів руху, характеристик техніки фізичних вправ (кінематичні, динамічні).

Інформаційні уміння розвивається шляхом використання комп'ютерної та відеотехніки для накопичення інформації, відеоматеріалів, які у подальшому дозволять самостійно визначати пріоритетні напрямки занять фізичними вправами, здійснювати самооцінку, самоаналіз, взаємооцінку та

взаємоаналіз, а також використовувати отриману інформацію в інших цілях (пошук інформації в мережі Інтернет щодо участі у змаганнях).

Уміння співпрацювати в учнів формується через виконання різних групових і командних ролей у колективних видах діяльності, завдяки роботі у групі зі спільною метою чи стратегією, через співпрацю з іншими людьми в умовах дотримання правил та домовленостей (у змаганнях). Це уміння є необхідним для досягнення ефективних результатів у будь-якій сфері діяльності. Умови участі у спільній діяльності вимагають від учнів узгодженої роботи, навіть якщо вони змагаються один проти одного. Усі модулі з ігор дають можливість працювати у команді, плануючи і застосовуючи тактику ігор. Окремі елементи танців та гімнастики також потребують узгодженої колективної роботи.

Удосконалення власного навчання і вправляння. Технології оцінки виступів та їх удосконалення потребують ширшого застосування цього вміння. Усі модулі уроків на ключових етапах дають можливість учням визначати ті аспекти власної діяльності та діяльності інших, які потребують удосконалення; а також висувати ідеї та приймати рішення щодо майбутніх дій. У модулях середнього та поглибленого рівня складності від учнів потребують уміння брати ініціативу на себе, щоб покращити показники виконання, а також уміння аналізувати, контролювати та перевіряти ті програми, які вони пропонують з метою покращення фізичної підготовки та результативності.

Уміння розв'язувати проблеми. Це вміння посідає центральне місце у такому виді діяльності, як активне проведення дозвілля, а також є важливим у процесі навчання інших видів діяльності. На уроках активного проведення дозвілля учні завжди стикаються з проблемами зміни умов чи ситуацій, коли їм необхідно зважити всі "за" і "проти" під час прийняття рішень. В ігровій діяльності учням треба вміти швидко оцінювати

ситуацію і відповідно реагувати. У танцях творча природа композиції означає уміння знайти шлях реалізації своєї ідеї.

Уміння аргументувати. Уміння дає можливість учням аргументувати свої думки і вчинки, робити висновки й аналізувати, передбачає засвоєння мовних зворотів необхідних для оформлення думок і суджень, дозволяє приймати рішення, базовані на причинах і доводах. На уроках ФКО у дітей є можливість пояснити, що вони повинні виконати, для чого і чому саме таким чином. Вони також можуть спостерігати, працювати над собою і пояснювати свою тактику і конструктивне мислення.

Уміння знаходити інформацію та аналізувати її. Уміння цієї групи допомагають учням ставити необхідні питання, визначати проблеми, планувати роботу і досліджувати, передбачати результати і очікувані наслідки, формулювати висновки і вдосконалювати ідеї. На початкових етапах з ФКО у кожному виді діяльності є можливість вивчення й апробування ідей, умінь, правил і підходів. Діти формулюють гіпотезу і працюють над нею, а потім аналізують результати роботи. **Уміння аналізувати інформацію** дозволяє учням виявляти і збирати потрібну інформацію, відсортовувати, класифікувати, поєднувати у логічний ланцюг, зіставляти, аналізувати, розрізняти ціле і часткове. На уроках ФКО дітям дається можливість по-різному використовувати отриману інформацію з метою прийняття рішення про те, чим займатися.

Наявність **уміння творчо мислити** дозволяє дітям генерувати і поглиблювати ідеї, висувати гіпотези, застосовувати уявлення і шукати альтернативні шляхи досягнення. У модулях з танців і гімнастики у дітей є можливість розвивати творче мислення за допомогою постановки танцю і системи рухів. У грі діти можуть придумувати й адаптовувати правила, а у легкій атлетиці - пропонувати хід змагань. Творче мислення дуже важливе, якщо діти прагнуть самостійності та покращення якості виконання фізичних вправ.

Уміння оцінювати. Це вміння дає можливість оцінювати інформацію, розмірковувати про цінність прочитаного, почутого, розробляти критерії оцінки роботи, ідей і бути впевненим у своїх висновках. Воно допомагає дітям спостерігати, копіювати і коментувати власні дії та дії інших, використовувати отриману інформацію для того, щоб зробити висновки про ефективність виконання різних видів діяльності і на цій основі приймати рішення щодо його покращення [41].

Таким чином, програма ФКО в Англії створює передумови, що сприяють розв'язанню освітніх і виховних завдань, а також:

- активізації розумової діяльності учнів шляхом надання учням можливості, опрацювавши різноманітну інформацію і поняття, критично оцінювати усі аспекти виконання та узагальнювати власні ідеї і думки про тактику, стратегію і формування завдань;
- участі у суспільній роботі, що допомагає учням стати учасниками або організаторами спортивних, танцювальних змагань, фестивалів, виконувати різні ролі, включаючи функції секретаря, голови, скарбника, керувати і забезпечувати сприятливі умови для роботи з молодшими школярами на тренуваннях, у спортивних і танцювальних клубах;
- формуванню глибоких знань і розуміння здорового способу життя та збереження здоров'я в умовах погіршення довкілля.

Опираючись на вивчений досвід, можна рекомендувати фахівцям фізичного виховання України сприяти налагодженню міжпредметних зв'язків предмету фізична культура з дисциплінами обов'язкового циклу, зокрема з мовою, громадянською освітою та інформатикою. Використовувати на уроках фізичного виховання спеціальних мовленнєвих зошитів (з віршами, лічилками, фаховими термінами, задачами, прислів'ями та приказками та т.д.), а також розвивати мовні вміння, залучаючи учнів до планування та оцінювання власної роботи та роботи інших. Виховувати на уроках важливих для суспільства якостей провідника, шляхом надання можливостей учнями бути організаторами спортивних змагань, фестивалів

виконувати різні ролі включно з функціями секретаря, скарбника, суддів, голови. Сприяти навчанню учнів отримувати інформацію з CD- room про техніку навчання вправи, а також вміти знаходити інформацію в Інтернеті про можливі змагання.

2. Планування навчального процесу з фізичного виховання в загальноосвітніх школах Англії

Процес обов'язкового навчання учнів Великої Британії поділяється на чотири ключових етапи залежно від віку:

- перший етап – з 5 до 7 років;
- другий – з 8 до 11 років;
- третій етап – з 12 до 14 років;
- четвертий етап – з 15 до 16 років.

Зауважимо, що вікові межі шкільного віку в Україні та Англії відрізняються. Середній шкільний вік в Україні охоплює 11-15 років, до старшошкільного віку відноситься молодь віком 16-17 років, в Англії ж середній шкільний вік 12 – 16 років, старшошкільним віком можна вважати 17-18 років, коли діти навчаються на поглибленому рівні.

Протягом цих етапів учні вивчають 10 обов'язкових предметів, до яких належить і фізкультурна освіта. Навчаючись на зазначених етапах школярі Англії повинні досягнути певних рівнів навчання (з I до VIII), завдання яких повторюють групи завдань Національної програми з ФКО.

Залежно від етапу навчання програмою передбачено такі обов'язкові види діяльності на уроках ФКО: легка атлетика; гімнастика; танці; ігри; активне дозвілля на природі; плавання.

Протягом навчання у молодшій школі (на першому та другому ключовому етапі) обов'язковими для вивчення є такі види фізичних вправ (табл.1.):

Таблиця 1.

Обов'язкові види діяльності на першому і другому ключовому етапі

Перший ключовий етап:	Другий ключовий етап:
ігри	ігри
гімнастика	гімнастика або танці
танці	
плавання (за певних умов)	плавання
	легка атлетика
	активне дозвілля на природі

Як бачимо, на другому ключовому етапі обов'язковими видами фізичних вправ для вивчення у школах Англії додаються легка атлетика та активне проведення дозвілля, а танці й гімнастику кваліфікують як вправи за вибором.

Програма навчання з ФКО в Англії на третьому етапі рекомендує шість видів діяльності, якими можуть займатися учні: гімнастика, танці, ігри, плавання, легка атлетика, активне дозвілля на природі

Учні повинні обрати чотири види, але інваріативними є:

- Ігри (обов'язковий вид рухової діяльності)
- Танці або гімнастика (обов'язковим є один з видів або можливим є обрання обидвох діяльностей)
- Плавання або легка атлетика або активне дозвілля на природі (обов'язковими є два види рухової діяльності або відповідно один).

На четвертому ключовому етапі учні повинні обрати два види діяльності з шести запропонованих на третьому. На відміну від першого-третього, на четвертому етапі жоден з видів діяльності не є обов'язковим, а лише рекомендованим .

На заняттях ФКО з ігор та у позаурочний час учням в Англії можуть запропонувати такі види спортивних ігор: футбол, бадмінтон, баскетбол, крикет, гольф, хокей, хокей на траві, лакрос, нетбол, софтбол, регбі, сквош, настільний теніс, теніс, а також волейбол [24;47].

Планування навчального процесу з ФКО в Англії на усіх чотирьох етапах передбачає складання довготермінових, середньо- та короткотермінових планів, що відповідає перспективному, етапному та оперативному плануванню процесу фізичного виховання у школах України.

Основною структурною одиницею планування в Англії є модуль. Довготермінове планування передбачає розподіл навчального матеріалу за етапами навчання. На першому і другому ключовому етапі навчальний матеріал розподіляється за модулями без їх розподілу за рівнем складності у межах окремого етапу, а третій і четвертий етапи передбачають розподіл за рівнем складності [46; 55].

Модулі лежать в основі середньотермінового планування. Кожен модуль визначає навчальні завдання відповідно до навчальної програми з ФКО, пропонує певні види діяльності та описує досягнення учнів. Навчальні цілі реалізується через основні завдання, які визначені у кожному модулі окремо. Постановка і вирішення основних завдань забезпечують постійний поступ учнів протягом певного часу. Залежно від складності завдань різні модулі можуть передбачати різну кількість годин.

Конкретизація видів діяльності у межах модуля забезпечується короткотерміновим плануванням. Зокрема вік учнів, їх здібності та природні можливості враховуються при складанні планів

уроків.

До складання довго- та середньотермінового планування залучається весь штат кафедр фізичного виховання шкіл, які забезпечують цілісність та безперервність навчально-виховного процесу. За короткотермінове планування відповідальними є безпосередньо вчителі ФКО, які складають середньотермінові плани, враховуючи потреби учнів.

Таким чином, планування діяльності у школах Англії здійснюється з розподілом навчального матеріалу на спеціальні модулі з кожного виду діяльності на усіх чотирьох ключових етапах. Програму кожного модуля необхідно виконати впродовж ключового етапу. Усі модулі на першому і другому ключовому етапі тривають з 8-12 год і 12-18 навчальних годин на третьому та четвертому ключових етапах. Розподіл навчального матеріалу здійснюється за різними рівнями складності. У молодшій школі на другому ключовому етапі використовують лише ввідні модулі, які служать своєрідним перехідним містком між другим і третім ключовим етапом. Для середньої школи (третій та четвертий ключовий етап) розробляються модулі чотирьох типів складності - ввідні (лише з танців, ігор та гімнастики), початкові, середнього та поглибленого рівня складності (табл.2)

Таблиця 2

Розподіл навчальних модулів з ФКО у школах Англії за рівнем складності

Модулі	Рік навчання	Очікувальний рівень досягнень
Ввідні	6-7	4
Початкового рівня складності	7-8	4-5
Середнього рівня складності	9-10	5-6
Поглибленого рівня складності	10-11	6-8 та виняткові досягнення

Як бачимо з табл.2 модулі початкового рівня складності відповідають 7-8 року навчання, середнього- 9-10 і поглибленого- 10-11 року навчання.

Національною програмою Англії вчителям ФКО визначено 27 модулів різних рівнів складності (табл.3), використовуючи які вони можуть скласти власну схему роботи.

Таблиця 3

Модулі ФКО згідно з Національною програмою ФКО Англії

Вид діяльності	Типи модулів			
	Ввідний	Початковий рівень складності	Середній рівень складності	Поглиблений рівень складності
Ігрова діяльність Ігри на проникнення Ігри з попаданням у ціль Ігри на майданчику	Модуль 5	Модуль 6 Модуль 9 Модуль 12	Модуль 7 Модуль 10 Модуль 13	Модуль 8 Модуль 11 Модуль 14
Танці	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
Гімнастика	Модуль 15	Модуль 16	Модуль 17	Модуль 18
Плавання та безпека на воді		Модуль 19	Модуль 20	Модуль 21
Легка атлетика		Модуль 22	Модуль 23	Модуль 24
Активне дозвілля на природі		Модуль 25	Модуль 26	Модуль 27

Переважна більшість шкіл використовують 12- модульну схему роботи. У табл. 4 подано один з можливих варіантів вибору модулів, який часто використовують учителі ФКО Англії на третьому ключовому етапі для учнів середнього рівня підготовленості. Саме така кількість модулів вважається допустимо мінімальною для використання і може скласти повну схему чи план роботи.

Таблиця 4

Орієнтовна 12- модульна схема ФКО (третій ключовий етап)

Вид діяльності	Типи модулів			
	Ввідний	Початковий рівень складності	Середній рівень складності	Поглиблений рівень складності
Ігрова діяльність Ігри на проникнення Ігри з мішенню Ігри на майданчику	-	- - -	- -	-
Танці		-		-
Гімнастика		-	-	
Плавання та безпека на воді		-	-	
Легка атлетика				
Активне дозвілля на природі				

Вчителі ФКО Англії можуть збільшити обсяги матеріалу, щоб досягнути і збільшити очікувані результати, що передбачені кожним модулем. Час, що відводиться на роботу над модулями буде залежати від: тривалості кожного навчального уроку; кількості уроків на тиждень; здібностей дітей; кількості матеріалу, що був засвоєний у попередньому модулі; кількості роботи, що була виконана у паралельних модулях; обсягу роботи, виконаного у позаурочний час.

При переході з одного ключового етапу, класу чи школи до іншого в учителя є можливість оцінити діяльність учня на попередньому етапі. Ця інформація разом з оцінками щодо досягнень учнів показує, чи виконав учень завдання модулю, чи недоопрацював, чи перевиконав їх - таким чином, це є передумовою для подальшого планування індивідуальної навчальної діяльності.

Матеріал кожного модуля може подаватися як загальний тематичний план, або розподілятися за окремими уроками. Вчителі Англії з ФКО можуть самостійно прийняти рішення щодо збільшення тривалості модуля в часі для забезпечення неперервності навчального процесу. Наприклад, модуль з гімнастики може вивчатися впродовж як одного, так і двох семестрів.

Доцільним є використання змішаних комплексів з модулів різних рівнів складності. Наприклад, наприкінці третього ключового етапу у 9-10 класі, окрім використання модулів середнього рівня, ефективним є застосування модулів початкового рівня складності. Це дозволяє раціонально використовувати час для повторення матеріалу попереднього модуля та дозволяє учням працювати над завданням програми з урахуванням індивідуальних можливостей проходження навчального матеріалу.

Основними методичними підходами при модульній організації навчально-виховного процесу є врахування:

- необхідності проведення групових занять у класі або у невеликих групах;
- можливості учнів демонструвати, застосовувати свої знання індивідуально або з іншими, з різними ступенями підтримки;
- можливості учнів вирішувати навчальні проблеми, використовувати своє уявлення і творчі здібності;
- можливості учнів відповідати за своє навчання;
- можливості учнів стати лідером у різних ситуаціях;
- можливості учнів здійснювати різнорольову самостійну діяльність.

Ці підходи необхідно реалізовувати відповідно до бажань і можливостей учнів.

Для зручності використання кожен модуль **(див. додаток 1)** має характерну структуру і містить.

1) коротку характеристику модуля;

2) місце модуля в системі занять фізичними вправами (міжпредметні зв'язки);

3) очікувані результати;

4) характеристику необхідного базового рівня підготовленості учнів, який дозволить їм ефективно засвоїти матеріал модуля;

5) перелік термінів, які потрібно вивчити для ефективного засвоєння матеріалу;

6) деталізацію завдань стосовно окремих видів фізичних вправ;

7) описи інформаційного забезпечення;

8) види додаткової діяльності;

9) деталізацію загальних завдань модуля за рівнем досягнення

Дозвольте детальніше зупинитись на структурі.

1) У короткій характеристиці модуля вказується: вид діяльності, рівень складності модуля, етап навчання;

2) місце модуля в системі занять фізичними вправами (міжпредметні зв'язки). Наприклад, модуль, що вивчається, може стати передумовою для того, щоб у наступному модулі учні могли планувати свою діяльності у групах, самостійно організовувати і брати участь у змаганнях, створює передумови для здійснення управлінської діяльності. Окрім того, зазначений модуль, що створює умови для реалізації міжпредметних зв'язків, зокрема, у вивченні природничих наук, англійської мови і математики. Зазначений модуль створює також базу для формування навичок співпраці та комунікативних здібностей.

3) розділ модуля очікувані результати містить опис результатів, яких повинні досягнути більшість учнів. Наприклад, після завершення вивчення цього модуля учні, окрім практичної діяльності, повинні розуміти значення занять ФКО, уміти використовувати інформацію, отриману на уроках для покращення власних досягнень, виконувати різні "адміністративні" обов'язки. Окрім середніх результатів розділ також описує мінімальні та максимальні результати, які можуть

показати окремі діти.

4) характеристика необхідного базового рівня підготовленості учнів, який дозволить їм ефективно засвоїти матеріал модуля містить практичні види діяльностей, що учні повинні були вивчити у попередніх модулях. Наприклад, учні повинні були зрозуміти і засвоїти тактику ігор з використанням сітки і стінки, низку ударів, уміти визначити правильні положення в іграх, уміти судити міні-версії вивчених ігор. Ця сукупність є передумовою для ефективного засвоєння навчального матеріалу модуля.

5) перелік термінів, які потрібно вивчити для ефективного засвоєння матеріалу, пов'язаний з вивченням мови, що є передумовою вдосконалення мовних навичок. Виконуючи фізичні вправи учні повинні правильно розуміти, вживати та писати (!) спортивні терміни.

Правильне вживання термінів визначається як високий рівень культури (!) і є передумовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

6) деталізація завдань стосовно специфіки окремих видів фізичних вправ. Конкретизуються завдання, даються варіанти виконання вправ, які можна використовувати впродовж вивчення модуля.

7) опис інформаційного забезпечення. Подаються можливі варіанти інформаційного забезпечення навчального процесу, що сприятиме його покращенню. Наприклад, використання спеціальних карток, відеокартинок, отриманих завдяки використанню спеціальних технічних приладів, описуються можливості використання Інтернету та програмного забезпечення з метою отримання додаткової інформації про спортивні події та перегляд матчів, де оцінюються дії гравців.

8) види додаткової діяльності містять інформацію, щодо можливостей подальшого вдосконалення вмінь і навичок, здобутих на уроках ФКО. Наприклад, учні можуть відпрацьовувати практичні вміння у позаурочний час: під час перерв у школі чи перебуваючи вдома, брати участь у шкільному

спорті та бути членом місцевих спортивних клубів.

9) деталізація загальних завдань модуля за рівнем досягнення подає ключові слова, які вчителі ФКО повинні використовувати (табл.5):

Таблиця 5

Алгоритм вирішення загальних завдань модуля ФКО

Ключові слова	Вид діяльності
Просити	дітей показати, що вони вміють. Це досягається завдяки повторенню дій, а пізніше вивчення спектру можливостей. Діти виконують рухові дії, що були засвоєні ними на попередньому етапі, для складання плану наступного етапу
Допомогти	учням удосконалити те, що вони вже роблять, і краще зрозуміти, що від них вимагається. Зазначені дії здійснюються для того щоб учні якісніше виконували основні завдання. У результаті учні почнуть відбирати та застосовувати вміння, тактику та конструктивне мислення з більшою відповідністю до виду діяльності.
Навчити	дітей виконувати попередньо засвоєні вправи у варіативних умовах.
Повідомляти, розповідати	учням про сутність занять фізичними вправами у цілому та окремих завдань. Це дозволить учням краще зрозуміти, що вони роблять, як вони це будуть робити і чому саме таким чином.
Слухати	що хочуть сказати учні про свою діяльність, і як вони оцінюють процес виконання вправи. Це забезпечить вчителя інформацією про перебіг навчального процесу і допоможе йому адаптувати, модифікувати чи розширити види діяльності, що відповідають потребам та можливостям учнів.

Засвоєння навчального матеріалу модуля передбачає алгоритм послідовних дій (табл. 6).

Просуваючись по модулю учні Англії проходять серію кроків у навчанні, використовуючи отримані теоретичні знання для покращення якості практичної діяльності. Учителям необхідно систематично діагностувати рівень навчальних досягнень учнів для послідовного засвоєння матеріалу модуля.

Таблиця 6

Алгоритм вивчення навчального матеріалу модуля ФКО у школах Англії

"Кроки" алгоритму	**Види діяльності**
Вступ (1)	Повідомлення завдань модуля для свідомого засвоєння навчального матеріалу
Дослідження (2)	Учні випробовують, що вони вже вміють, поєднуючи набуті вміння з новими вміннями та ідеями, сконцентровуються на важливих аспектах, які допомагають їм добре виконувати основні завдання.
Відбір і застосування (3)	Школярі приймають рішення, які вміння та ідеї є більш відповідні для вирішення завдань. Учні починають їх постійно використовувати при вирішенні поставлених завдань. Проте часто їм потрібно вказувати, які вміння та ідеї найкраще обрати
Зміцнення та удосконалення (4)	Школярі працюють над вміннями та ідеями у межах діяльності. Вони стають впевненішими у роботі, що виконують. Часто змінюють способи виконання, удосконалюючи спритність та бистрість.
Адаптація і розширення (5)	Необхідно ставити нові завдання, щоб знайти альтернативні шляхи виконання. Вони починають використовувати ширший спектр вмінь та ідей при виконанні завдань і починають модифікувати підхід при необхідності чи зміні ситуації.
Зміна умов та змісту (6)	Учні повинні перебудовувати своє мислення при переході до виконання такої ж вправи, але з новими параметрами або в інших умовах середовища.

Характеризуючи алгоритм вивчення навчального матеріалу модуля. можна визначити, таке:

1) перший крок алгоритму передбачає постановку завдань;

2) на другому кроці визначається рівень засвоєння навчального матеріалу попереднього етапу;

3) метою третього є усвідомлення завдань модуля;

4) впродовж четвертого кроку відбувається удосконалення засвоєного матеріалу та вивчення нового;

5) на п'ятому формується глибоке розуміння власної діяльності;

6) важливим є і шостий крок, що передбачає формування в учнів здатності виконувати вправи у варіативних умовах.

Кожен з цих кроків потребує різних підходів викладання і

навчання.

Таким чином, модульна система організації навчального процесу ФКО в школах Англії:

- дозволяє учням працювати над завданнями програми з урахуванням індивідуальних можливостей проходження навчального матеріалу;
- дає можливість учням обирати діяльність згідно власних інтересів;
- сприяє налагодженню міжпредметних зв'язків зокрема у вивченні природничих наук, англійської мови та математики;
- стимулює учнів використовувати теоретичні знання для покращення якості практичної діяльності;
- зобов'язує вчителя систематично діагностувати рівень навчальних досягнень учнів для послідовного засвоєння матеріалу модуля.

Таким чином, необхідним є надання можливостей вибору виду активності і школярам України. Учень психологічно готовий оцінити значення успіху за умови серйозної участі у діяльності, особливо у тих випадках, коли може обирати той вид активності, який йому до вподоби. Люди мають неоднакову схильність до виконання вправ. Діти володіють унікальним відчуттям часу, моделлю росту та розвитку, що впливає на їх ставлення до руху. Враховуючи неоднаковість впливу цього механізму на різних дітей необхідно визнати цілковиту невідповідність політики "зрівнювання" особливо у період статевого дозрівання. Здебільшого особисті бажання займатися тим чи іншим видом фізичної активності не співпадають із тим, що пропонують у школі.

На нашу думку, право вибору є дуже важливим. Відсутність вибору у предметі ФКО, як свідчать фахівці Англії призводить до обмеження участі школярів у громадських спортивних акціях і у суспільно-політичному житті.

3. Оцінка навчальних досягнень учнів з фізичного виховання у школах Англії

3.1. Завдання оцінювання

Важливою складовою ефективного процесу викладання і навчання ФКО в Англії є оцінювання. Однак, як стверджують інспектори шкіл Англії, оцінювання - порівняно слабка ланка ФКО, яка потребує вдосконалення [19; 45].

Зокрема, вчителі ФКО іноді не до кінця розуміють, чого їм варто очікувати від учнів різного віку, а отже, що оцінювати. На думку Piotrowski S., "оцінювання необов'язково повинно бути невід'ємною частиною навчання, але воно повинно бути невід'ємним від якісного навчання [48 с.51] ". Процес учіння може відбуватися і без оцінювання (люди можуть навчатися за картинками, за допомогою телебачення, комп'ютера), але результат цього процесу виявляється якіснішим, коли уроки передбачають етап виявлення досягнень і досвіду учнів, а за його перебігом спостерігає, оцінює та аналізує фахівець. З появою Національної програми (1999 р.) Сполученого Королівства роль і значимість процедур оцінювання посилюється.

Оцінювання в освіті передбачає отримання та інтерпретацію інформації про вміння, знання та розуміння, а також з'ясування потреб навчального процесу. Воно, зазвичай, складається з двох елементів: опису та суджень. Очевидним є описовий аспект в оцінюванні: оцінюючи учня чи групу учнів, учитель ставить перед собою мету створити чітку і справедливу картину їх виконання на уроці або через певний проміжок часу. Така інформація сприяє плануванню подальшої навчальної діяльності і, зрештою, допомагає у навчанні. Але, як стверджує Carroll B. [16, с.88], оцінювання також передбачає судження вчителя, бо він не просто фіксує, що зробили учні, але й дає якісну характеристику їхніх досягнень. Ці висновки можуть базуватися на порівнянні одержаних результатів із попередніми

показниками самих учнів або на порівнянні з показниками ровесників чи з будь-якими стандартами (нормами).

В Англії фахівці традиційно поділяють оцінювання на **формальне** і **неформальне**.

Неформальне (неофіційне) оцінювання використовують у всіх формах навчання. Це природний для людей процес, нерозривно пов'язаний з викладанням і навчанням. У його основі лежить модель взаємодії батьків і дітей, що передбачає виправлення помилок учнів, надання порад, спрямованих на вдосконалення їхніх умінь. Цей тип оцінювання забезпечує для навчального процесу такі необхідні елементи, як виправлення, зворотний зв'язок і підтримка, що дозволить фахівцю цілеспрямовано керувати процесом засвоєння знань та вмінь [12].

Формальне оцінювання традиційно пов'язане з серйозним випробовуванням, таким як тестування чи іспити. У минулому у Великій Британії воно застосовувалося лише у так званих "академічних" дисциплінах, таких як математика, історія [15]. Для "практично" спрямованих предметів, і зокрема ФКО, формальне оцінювання не застосовували. Лише нещодавно було запроваджено, програми оцінки на ЗССО (загальний сертифікат середньої освіти) і для поглибленого рівня.

Формальне оцінювання ФКО мало три основні форми:

- коментарі у шкільних звітах;
- представлення нагород від Національного комітету;
- відбір у шкільні команди.

Отже, оцінювання з ФКО в Англії до появи Національної програми (1999 р.) мало обмежену сферу використання і служило критерієм відбору до шкільних команд, а також як екзамени, результати яких мали значення для вибору напрямку подальшого навчання чи кар'єри. Таке оцінювання в основному базувалося на обмежених даних та загальних враженнях, тобто спеціальні критерії, системне спостереження та записи не використовувалися [16]. Таким чином, оцінювання було більше

зорієнтоване на зв'язки з громадськістю, ніж на потреби учнів. Зараз в оцінюванні фахівці Англії вбачають можливість реалізувати широкий спектр завдань, включаючи стимулювання та покращення навчання, фіксацію досягнень та інформування учнів про можливості вибору. Така зміна пов'язана з відходом від принципу оцінювання наприкінці вивчення програми і визнанням того, що оцінювання може давати корисну інформацію і сприяти покращенню виконання безпосередньо під час реалізації програми.

За останні два десятиліття відбулися значні зміни у ставленні до всіх предметів і практики оцінювання. Зараз оцінювання розглядається ширше - як центральний і необхідний інструмент ефективного викладання та навчання ФКО [7; 48; 52].

Поряд із цим зростає кількість аспектів (теоретичні знання, практичне застосування, соціальні вміння), яким необхідно дати оцінку, у зв'язку з чим постає питання адекватних методів оцінювання. Оскільки екзамени оцінюють лише вузький спектр знань і розумінь, вони не підходять для оцінювання соціальних умінь і навичок їх практичного застосування.

Із поглибленням професійної спрямованості тренувань і збільшенням досвіду роботи в основних програмах до процесу оцінювання залучають роботодавців. Вчителі часто займаються оцінюванням від імені вищих/сторонніх агентств, таких як екзаменаційні ради чи урядові ради спорту. Поглиблення зв'язку між оцінюванням і навчанням зумовило перехід до більш різнопланової практики, де від учнів очікують зростання відповідальності за навчання, самооцінювання та оцінювання однокласників [15].

Виходячи з вищевикладеного, можна визначити ряд фундаментальних завдань оцінювання ФКО у Великій Британії.

Першочергове завдання оцінювання полягає в удосконаленні процесів навчання і викладання. Оцінка дає учням інформацію, яка допомагає їм об'єктивніше оцінювати рівень свого виконання. Вона також забезпечує вчителя цінною інформацією

про розвиток учнів і дозволяє йому оцінювати ефективність викладання, ставлячи оцінку за рівень навчальних досягнень. У цьому випадку оцінка є стимулом до успіху, удосконалення вмінь, знань та розумінь і джерелом мотивації учнів.

Оцінка є свідченням результату поєднання природних даних і рівня досягнень учня на певному етапі навчання. Інформація, яку вона дає, може бути використана для традиційного відбору і сертифікації, які важливі як для суспільства, так і для індивіда. Зокрема, кваліфікація вказує на задовільний рівень здібностей, що дозволяють виконувати роботу безпечно і компетентно. Наприклад, ми будемо почувати себе впевненіше, тренуючись із гірським інструктором, який продемонстрував визнаний стандарт відповідних умінь, ніж з тим, що не зумів цього зробити.

Також оцінювання може використовуватися з метою прогнозування. Воно допомагає визначити сильні і слабкі сторони планування і викладання. Прогнозні оцінки часто використовуються для визначення спеціальних потреб у певній сфері. Учителі ФКО Англії володіють спектром методик, які допомагають визначити проблеми, пов'язані з рухом [13; 34] і будуть описані в підрозділі 3.3. Існують також загальні підходи, викладені у Практичному кодексі визначення і оцінювання спеціальних потреб в освіті [21].

Окрім цього, існують інші завдання оцінювання:

- забезпечення диференціації під час планування;
- порівняння рівнів розвитку учнів (у класі, з ровесниками у школі чи країні);
- надання інформації для звітності та визначення ефективності роботи школи;
- відбір учнів для подальшого навчання чи тренування (або для досягнення рівня вимог для вступу в університет);
- здійснення розподілу учнів (відповідно до їхніх можливостей чи отриманої екзаменаційної оцінки);
- відбір з певною метою, наприклад відбір у шкільні команди.

3.2. Принципи оцінювання фізкультурної освіти у школах Англії

Практична спрямованість програми ФКО створює певні труднощі в оцінюванні результатів навчання чи рівня виконання. На думку Piotrowski S., проблема полягає в тому, що вчителі у більшості випадків оцінюють рівень практичного виконання, який за своєю природою є тимчасовим [48, с.50]. Зазвичай на заняттях не застосовують письмові, графічні чи будь-які інші записи, на які вчитель міг би спиратися, формуючи судження. Це загрожує небезпекою неточної, ненадійної, суб'єктивної чи занадто приблизної оцінки, яка не даватиме об'єктивної інформації.

Для того, щоб оцінювання результатів навчання ФКО було точним і справедливим, учителю варто дотримуватися певних принципів, вироблених практикою. Якісне оцінювання повинно базуватися на принципах : **валідності, надійності, об'єктивності, практичності** [12; 16].

Валідність означає, що оцінка у протоколі дійсно оцінює саме те, що підлягає оцінюванню. Реальна оцінка чітко показує досягнення учнів у певному навчальному контексті. Це відіграє важливу роль у ФКО, оскільки найреальніші форми оцінювання - ті, які найближчі до реальних умінь, знань і розумінь, що підлягають оцінюванню. Рівень практичного виконання не можливо оцінити за письмовими тестами, оскільки останні оцінюють інші компетенції. Тому для оцінювання знань і вмінь з ФКО вчителю варто шукати специфічні підходи.

Одним з таких підходів є забезпечення валідності змісту [30]. Це означає максимальне наближення завдань оцінювання до завдання певного уроку чи модуля уроків.

У завданнях до кожного уроку визначено вміння, знання і розуміння, які повинні бути сформовані за певний період часу (наприклад, на кінець уроку чи модуля). Проблема полягає в тому, що розуміння, ставлення, відчуття і цінності, які є результатом ФКО, недоступні для простого вимірювання. Навчальне досягнення такого роду може бути відображене у

певних типах поведінки, які можна спостерігати та оцінювати. Наприклад, те, наскільки учневі зрозуміле виконання руху у гімнастиці, може бути оцінене шляхом спостереження за ним під час виконання заданої дії (можливе виконання дій у композиції). Для з'ясування ступеня розуміння учнем виконуваного завдання варто поставити питання типу "Чому під час виконання ти утримував ноги саме таким чином ?".

Надійність оцінювання визначається як гарантія його логічності. Цей принцип передбачає знання і врахування різних чинників, які можуть вплинути на виконання завдання: зміст оцінювання, стандарти оцінювання, і навіть щасливий випадок. Надійність оцінювання підвищилася після введення екзамену з ФКО, оскільки відтоді думку вчителя зіставляють не тільки з думками колег з цієї ж школи, а й з думками колег з інших шкіл країни чи навіть фахівців з-за кордону.

Існує багато шляхів підвищення надійності оцінювання у ФКО, зокрема [22]:

- ознайомлення учнів зі стандартами оцінювання;
- командне навчання і загальне оцінювання певних груп;
- перегляд відеоматеріалів та обговорення рівня виконання разом з учнями;
- узгодження критеріїв виявлення талановитих учнів;
- залучення зовнішніх фахівців.

Тісно пов'язаний із попереднім принцип **об'єктивності** визначає, наскільки оцінка не залежить від особистого ставлення вчителя. Треба відзначити, що деякі процеси ФКО важко піддаються об'єктивному вимірюванню і певною мірою базуються на суб'єктивній інтерпретації і судженнях вчителя [16]. Буває так, що певні судження відображають особисті упередження щодо статі, етнічної належності чи соціального статусу учня. Спеціальний аналіз літератури, проведений Mortimore P. та іншими, [39], у якому йдеться про очікування учителів, пов'язані з різними групами учнів в одній школі, виявив, що від учнів із сімей інтелігенції очікують виявлення

більших здібностей, ніж від учнів із сімей робітників. Хлопці вислуховують більше критики, ніж дівчата, як від учителів-мужчин, так і від жінок. Однак у вчителів спостерігається тенденція наділяти хлопців кращими здібностями, ніж дівчат, не зважаючи на зафіксовані досягнення. Ці необ'єктивні судження не є результатом свідомого бажання вчителів надати перевагу одній групі перед іншою, а, ймовірно, відображають установки, які панують у суспільстві. Як професіонали вчителі ФКО повинні враховувати їх вплив і прагнути його нейтралізувати.

Нарешті ефективне оцінювання вимагає від учителя узгодження навчальних вимог з вимогами **практики**. Методики оцінювання, які забезпечують інформацією про учнів, займають багато часу і заважають виконанню першочергового завдання вчителя навчати. Методики, легкі у використанні, але які не забезпечують необхідною кількістю даних для планування, викладання чи атестації, недостатньо ефективні.

Англійські дослідники застерігають також від такої помилки, як переоцінювання труднощів, пов'язаних із визначенням рівня досягнень у ФКО. Не варто створювати схеми, на які йде багато часу і які відвертають увагу вчителя від проведення уроку. Так, Bailey R. [12, с.143] пропонує вчителям знайти таку систему оцінювання, яка була би простою у застосуванні і не обтяженою додатковими функціями.

3.3. Класифікація видів оцінювання

За даними дослід жень, як правило, вчителі ФКО Англії до проведення реформування 1988 р. володіли вузьким спектром методів оцінювання навчальних досягнень учнів. Фітнес-тести, спортивні досягнення та ін. дають певну інформацію, але як методи оцінювання не є адекватними. Під час оцінювання важливо відтворити широку картину здібностей і розумінь учнів, які належать до компетенції ФКО. Тому у практиці оцінювання важлива наявність різних стратегій.

Формальне і неформальне оцінювання

Характер оцінювання пов'язаний з умовами, у яких воно здійснюється. У більшості випадків оцінювання в Англії має неформальний характер і здійснюється як частина загального процесу навчання ФКО. Спостерігаючи і роблячи помітки щодо рівня виконання і розуміння учнів вчителі забезпечують зворотний зв'язок.

В особливих випадках оцінювання виконує більш формальні функції, наприклад, під час екзаменування, присвоєння кваліфікації та відбору.

Внутрішнє та зовнішнє оцінювання

Внутрішнє оцінювання повинно бути добре продумане і здійснюватися вчителями або учнями як частина щоденної навчальної програми. Зовнішнє ж оцінювання здійснюється зовнішніми агентствами (екзаменаційними органами, центральним урядом, національними комітетами зі спорту) і зазвичай пов'язане з присвоєнням кваліфікації та нагородженнями.

Поточне та підсумкове оцінювання

Ці терміни характеризують завдання і застосування оцінювання. Поточне оцінювання застосовують під час процесу викладання-навчання. Воно передбачає опис прогресу учнів з метою зворотного зв'язку і визначення елементів, які потребують додаткової уваги. Поточне оцінювання як таке, в основному, пов'язане з удосконаленням майбутнього навчання.

Підсумкове оцінювання проводиться в кінці певного періоду часу (розділу роботи, етапу чи курсу) і пов'язане з вимірюванням чи визначенням досягнень у виконанні.

Оцінювання за критеріями, нормативами та індивідуальними особливостями

Оцінювання відповідно **до критеріїв** має на меті зіставлення того, що учні знають, розуміють чи вміють, з визначеними критеріями чи стандартами. Опис рівнів навчання Національної програми Великої Британії і Національної ради з нагородження є прикладом такого оцінювання. Учнів оцінюють, виходячи з

того, чи відповідають їхні досягнення і розуміння встановленим критеріям. Оцінювання **за нормативами у ФКО** - це порівняння рівня виконання окремого індивіда чи групи з рівнем виконання інших. Прикладом такого оцінювання може бути тестування учнів на уроках легкої атлетики чи плавання. Їхній час фіксується, і на основі цього учнів розподіляють на групи для диференційованого навчання. Оцінювання згідно з індивідуальними особливостями, навпаки, передбачає зіставлення поточних досягнень учнів з їхніми попередніми показниками у тому ж виді спорту. Такий підхід є особливо корисним під час поточного оцінювання і для посилення мотивації учнів, оскільки робить акцент на їх власному вдосконаленні та розвитку. Carroll B. [16] відзначив, що такі форми оцінювання не повинні бути взаємозаперечними; всі вони можуть з успіхом використовуватися на різних етапах навчання. Зокрема, конкретні завдання можна оцінювати за нормативами, а оцінювання згідно з індивідуальними особливостями застосовувати тоді, коли необхідно допомогти учням визначити ступінь їх власного зростання і поставити мету на майбутнє .

Валідність, надійність, об'єктивність і практичність характеризують оцінювання в цілому і визначають його межі, допускаючи при цьому різні підходи. Неформальні способи оцінювання (поточні спостереження і опитування) застосовують під час занять з ФКО. Більш формальні вимірювання, такі як оцінювання у кінці модуля уроків та екзамени, відбуваються у визначений час. Однак у всіх випадках важливо, щоб учитель добре розумів, що треба оцінювати і як це краще робити.

Інформацію для оцінювання можуть збирати не лише вчитель, але й самі учні. Це додає ефективності процесу оцінювання, оскільки він набуває рис самооцінювання. "Учні можуть активно брати участь у власному оцінюванні, аналізуючи свою роботу і прогрес, визначаючи свої майбутні цілі навчання, і в обговореннях з учителем вирішити, у виконанні яких завдань

вони мають особливі досягнення"(SEAC 92) [51с.12]. Учні можуть брати участь в оцінці своїх досягнень, а також досягнень однокласників.

Деякі фахівці Англії, зокрема Piotrowski S., Wetton P., [48; 56] відзначають, що вчителі ФКО недостатньо забезпечені інструкціями для визначення рівнів навчальних досягнень і розуміння, яких варто очікувати від учнів певного віку. У відповідь на це чимало країн розробили системи оцінювання рівнів досягнень, у яких робляться спроби пов'язати широкі освітні цілі предмету з прогресивними очікуваннями учнів різного віку і досвіду. Національна програма ФКО Англії та Уельсу може бути прикладом такої системи **(див. додаток 2).**

Фіксація та збереження у письмовому вигляді інформації про досягнення учнів і повідомлення про них – необхідний етап оцінювання. Цей процес тривалий і вимагає послідовності і детальності, однак його значення дуже важливе. Оскільки багато вчителів нарікають на велику кількість "паперової роботи", фахівці [14; 35] стверджують, що немає необхідності нагромаджувати документи, а варто використовувати прості та ефективні процедури фіксації та інформування про досягнення. Фіксація результатів ФКО в Англії виконує ряд функцій:

- облік навчального прогресу та досягнень учнів;
- збереження неперервності набуття досвіду протягом навчання;
- передача інформації іншим учителям;
- забезпечення зворотного зв'язку між учителями і батьками;
- допомога у визначенні проблем, не доопрацювань і специфічних потреб;
- інформування батьків, керівників шкіл і позашкільних організацій;
- інформація про планування і диференціацію.

Фіксація результатів доцільна як під час поточного, так і під час підсумкового оцінювання. Це дає можливість учителю вдосконалити методику свого викладання, з'ясовуючи такі

питання: "Що спрацювало, а що ні?", "Які можливості та потреби має клас?", "Наскільки успішною є моя методика та матеріали для покращення навчання і його результатів?". На основі поточних оцінок учителі підсумовують досягнення учнів, роблять висновки про рівень умінь, знань, розумінь, окремих учнів чи груп.

Традиційно чимало шкіл ведуть записи щодо досягнень учнів з ФКО, орієнтуючись на вимоги національних комітетів з нагородження. Ця схема, хоч і дає корисну інформацію з певних питань, своїми завданнями відрізняється від завдань оцінювання навчання, тому вона є неадекватною. Оцінювання ж навчання має зосереджувати увагу на процесі навчання і результатах засвоєння учнями кожного розділу програми.

Головною проблемою ведення записів є збереження балансу між кількістю зафіксованих деталей та практичною діяльністю. У табл.3.1 наведено систему ведення записів з метою підведення підсумків навчання, яку використовують вчителі Англії [13; 16; 33]. Табель заповнює вчитель у кінці модуля уроків, фіксуючи таким чином результати учнів з чотирьох груп завдань, визначених Національною програмою ФКО за 1999 рік. Також передбачено можливість особистих коментарів учителя щодо якісної роботи, зацікавленості та потреб учнів.

Учителям ФКО Англії даються такі рекомендації щодо фіксування досягнень учнів. Воно повинно: бути простим за формою, щоб не створювати технічних труднощів і зрозумілим для тих, хто має до них доступ; містити усю релевантну інформацію, на основі якої можна було б планувати майбутні дії; бути доступним для учнів і сприяти розумінню процесу викладання, навчання та оцінювання.

Таблиця 3.1

Приклад підсумкової таблиці оцінки навчання учнів з ФКО в Англії

Ключовий етап: Модуль:		Навчальні цілі модуля: 1. 2. 3. 4.			
Прізвище, ім'я учня	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Знання розуміння фітнесу та здоров'я	Коментарі
1.					
2.					

Обов'язковим етапом оцінювання є повідомлення його результатів усім зацікавленим в ФКО. В Англії та Уельсі існують статутні вимоги щодо обов'язкового інформування батьків про успіхи їхніх дітей у ФКО. Переважно повідомлення є формальним, внутрішнім процесом оцінювання і може бути як поточним так і підсумковим.

Повідомлення повинні базуватися на критеріях, нормах та індивідуальних особливостях учнів. Оцінка результатів учнів формується відповідно до рівнів, визначених у державній програмі. Повідомлення, побудовані на порівнянні досягнень одного учня з результатами учнів усього класу зараз використовують рідко.

Так, ще один англійський фахівець, Clay G., вважає, що повідомлення має бути сфокусоване на досягненнях учнів, а не простому детальному описі виконаних учнями видів діяльності [19]. Як запис, так і повідомлення завжди мають характеризувати процес навчання.

Отже, серед науковців Великої Британії здійснюється пошук **адекватних методів** щодо зв'язку оцінювання з навчальними

досягненням учнів. Основні принципи оцінювання ретельно підсумовані Harlen W. та її колегами, на думку яких "вибір різних процедур оцінювання має здійснюватися з урахуванням мети конкретного оцінювання. Відповідно, для досягнення різних цілей оцінювання мають бути застосовані різні технології" [32, с.275].

3.4. Роль екзамену з фізкультурної освіти в Англії

За останні 15 років у Великобританії спостерігається масове збільшення екзаменаційних курсів. Це зростання відбувається завдяки освітнім реформам 80-х років. Центральною ідеєю цієї політики була реорганізація екзаменів. У середині 80-х років були об'єднані Сертифікат про середню освіту та Загальний сертифікат освіти, що призвело до створення Загального сертифіката про середню освіту (ЗССО). Такий новий формат дав ФКО можливість підтвердити свій академічний статус.

Ретроспективний аналіз літературних джерел свідчить, що екзамени з ФКО на ЗССО на четвертому і поглибленому рівнях, проведення яких сьогодні Англії вважають доцільним, у 60-70-х рр. XX ст. мали не тільки прихильників, але і своїх противників, які висували низку аргументів проти їх проведення. Узагальнивши всі аргументи, Caroll B. виділив такі основні [17]:

- труднощі в якісній оцінці деяких аспектів руху та ігор, відсутність об'єктивності (окрім легкої атлетики та плавання);
- неможливість правильно виміряти найважливіший аспект ФКО (однак не вказувалось, який саме), на нашу думку, це здоров'я школярів;
- труднощі у порівнянні й оцінці різних видів спорту;
- відмінності в індивідуальному фізичному розвитку дітей ;

Ці аргументи сучасні теоретики Англії з ФКО розглядають як несуттєві. Хоча свого часу наведені аргументи були значною перешкодою при впровадженні іспиту з ФКО, і вплинули на формування екзаменаційних курсів [17].

На думку англійських фахівців, твердження про те, що ФКО насправді є неважлива і не потребує екзамену, не витримує

жодної перевірки в умовах освіти нового тисячоліття. Casbon F. стверджує: " Ми повинні відповідати за те, чого навчаємо"[17 с.219].

Сьогодні екзамен з предмету "фізкультурна освіта"передбачає практичні вміння (60%) та теоретичні знання (40%) причому останні на 24% складаються із завдань, пов'язаних зі здоровим способом життя, і на 16% - з теорією спорту (рис.1). Практична частина передбачає вправляння у щонайменше трьох видах рухової активності (гімнастика, танці, легка атлетика та плавання) на вибір учня. Обов'язковим є також обрання однієї із зазначених ігор: футбол, бадмінтон, баскетбол, крикет, гольф, хокей, лакрос, нетбол, софтбол, регбі, сквош, настільний теніс, теніс, а також волейбол [47].

Рис .1 Екзамен з предмету ФКО

У 1986 р. у Великій Британії було видано підручник "Sport Examined" (Beashel P., Taylor J., 1986). Засвоєння матеріалу цієї книги є необхідною умовою для успішного складання випускного іспиту на рівні середньої школи, а також сприяє покращенню профорієнтаційної роботи. Зміст книги складається з двох частин. Перша частина містить питання, пов'язані з функціонуванням організму, проблемами фізичної та спортивної підготовки: анатомія людини, харчування та дієта, фізична підготовка, спорт і травми, норми фізичної підготовки, допінг і спорт, досягнення успіху в спорті. Частина друга присвячена історичним та суспільним проблемам спорту: історія спорту,

аматорський та професійний спорт у Великій Британії, організація спортивного руху на рівні країні, організація спортивного руху на місцевому рівні, спонсорство у спорті, спорт як розвага, вболівальник як її споживач, вільний час і спорт, спорт як професія, жінка і спорт, міжнародний спорт, політичні аспекти спорту.

Як бачимо, підручник "Sport Examined" містить базову інформацію щодо будови людського тіла, фізіології, біомеханіки, а також суспільних, соціальних і політичних проблем спорту. Ці знання, на нашу думку, необхідні для підготовки до іспиту і допомагають, формуванню серйозного, наукового підходу до ФКО.

Запровадження екзамену означало, що на вчителів ФКО Англії поширюється певна форма зовнішнього впливу, і це обмежувало їхню свободу. Якщо ФКО має екзамен, як і інші предмети це означає її вступ у світ внутрішньошкільної конкуренції і прихованого тиску під час відбору кращих дітей для занять предметом. Навіть лунали думки про те, що тиск з метою забезпечення успішних екзаменаційних результатів може викликати необхідність створення спеціальної кафедри ФКО в школі і відмову від інших, традиційно важливих аспектів роботи (спорт для всіх, клуби у позаурочний час тощо).

Ставлення до формальної оцінки почало змінюватися у 80-х роках. Раніше вчителі ФКО і директори шкіл вважали позаурочний спорт найважливішим розділом програми з ФКО, але згодом пріоритетом стали результати тестів та екзаменів. Вимоги до Загального сертифікату про середню освіту не тільки дали можливість запобігти низькому статусу предмета, але і вижити у рамках ще більш конкурентного розкладу.

Деякі фахівці [39] наголошують на тому, що Загальний Сертифікат середньої освіти та екзамени на поглибленому рівні є не єдиною формою акредитації і не обов'язково найкращим способом збору інформації про досвід і досягнення учнів. Тому вчителі повинні дотримуватися виваженого підходу до вибору інших методів сертифікації, таких як Сертифікат досягнень,

нагорода молодшого провідника у спорті чи нагорода Хенсона, адже вони можуть бути більш привабливі і рівноцінні за значенням для багатьох учнів. Для деяких учнів досягнення власного рекорду, наприклад, може бути більш значним , адже він відображає особисті і соціальні якості учня, які не оцінюються екзаменом.

Поява екзамену з ФКО також посилила термінологічні дискусії. Наприклад, Dickenson B., Almond C. [23] , порушили питання про те, чи буде термін ФКО доречним заголовком для Сертифіката про середню освіту і поглибленого рівня, адже він використовується і в інших контекстах.

Запровадження екзамену на ЗССО і поглиблений рівень з ФКО було сприйнято як зростання важливості предмету. Теоретичний обсяг предмету у ЗССО, який, за словами Aylett S. [11], важко компенсувати практичним значенням курсу, означає безпідставність звинувачень ФКО у відсутності змісту. Фахівці навіть вважають, що у контексті поглибленого рівня двоякі вимоги щодо широти у плані спектру дисципліни і глибини всередині самого предмету вигідно вирізняють його з-поміж інших предметів навчального плану [16, с.90].

У теоретичному плані екзамени з ФКО надали можливість налагодження міжпредметних зв'язків. Крім того, чітка побудова курсу ФКО сподобалась багатьом учням, чого не змогли зробити інші предмети. Допомога учням, котрі мають не найліпші академічні успіхи, краще скласти іспити стала цінною послугою, запропонованою ФКО, особливо враховуючи зростання важливості результатів. Про це може свідчити факт збільшення кількості кандидатів, що обрали екзамен з ФКО з 38 тис. осіб у 1992 р., 87 тис. у 1997 і до 90 тис. у 2001р.[46]. Зміцнення позиції екзамену з ФКО унеможливило ігнорування власне предмету. Чим значнішою ставала основна функція популярного іспиту, тим вагомішим ставало слово ФКО в управлінні школою під час боротьби за ресурси. Наприклад, у щорічному огляді з інспектування шкіл відзначається [44; 45], що на четвертому ключовому етапі найкраще здійснюється робота в

екзаменаційних класах.

Забезпечення відповідності екзамену з ФКО до чинних стандартів і уявлення про екзаменаційні предмети викликало потребу оцінювання теоретичних знань на екзамені з ФКО. На переконання вчителів, які поділяли цю позицію, предмет ФКО включає достатньо теоретичних знань, тісно пов'язаних з фізичним виконанням. На думку Carroll B., "немає сумніву у тому, що у предметі ФКО достатньо знань, яких завжди недооцінювали, але які були включені в інші курси і якими цікавились учні"[16 с.83]. Тому у середині 90-х років кожен екзаменаційний комітет на рівні ЗССО включив питання з ФКО, що стосувалися безпеки і травматизму, анатомії та фізіології, фітнесу та здоров'я [35]. Оскільки їх можна оцінювати у письмовій формі, то таким чином було досягнуто компромісу між теорією і практикою у змісті курсу.

Незважаючи на введення теоретичного оцінювання, на ранньому етапі впровадження поглибленого рівня вивчення ФКО спостерігалися труднощі під час прийому абітурієнтів до ВНЗ [28]. На противагу ФКО, інші предмети оцінювалися письмово, і концентрація уваги на практичному засвоєнні була значно обмеженою. Це означало, що на поглибленому рівні ФКО необхідна сильна теоретична система, яка була б доброю основою для подальшої освіти, готувала абітурієнтів до вступу в університети і її можна було б зіставити з іншими предметами.

Менш помітні аспекти ФКО, такі як процеси, пов'язані з особистим і соціальним розвитком, було важко виміряти (оцінити) екзаменаційними завданнями [20]. З огляду на це Carroll B. [16] визначив три основних компоненти ЗССО з ФКО: виконання, знання і розуміння, аналіз та оцінка, з яких перші два домінують. Такий підхід допоміг посилити стандартизованість курсу, оскільки дозволяв концентруватися на більш конкретних аспектах програми, проте у цьому випадку існував ризик втратити деякі аспекти ФКО, зокрема зміцнення здоров'я.

З огляду на те, що екзамени часто проводяться з метою

відбору, рівність доступу до ФКО є важливим питанням у дискусії про екзамен з ФКО .

Кількість хлопців, що вдвічі переважає кількість дівчат, які обрали екзамен з ФКО, змушує замислитися про те, наскільки цей предмет є доступний хлопцям і дівчатам. В аналітичних доповідях експертів мало уваги приділено причинам, що спонукають учнів до обрання екзамену з ФКО, хоча вони можуть бути різними і складними. Roberts K. [49] вважає, що дівчата – підлітки, ймовірно, просто менше люблять спорт і ФКО, хоча не тільки це може бути причиною. Екзамени з ФКО можуть відображати і посилювати гендерні стереотипи у ФКО. Це дійсно проблематично і, можливо, пов'язано з тим, як дівчата сприймають свої можливості, здатність до занять цим предметом і процесу відбору [18].

Можливо, дівчата краще розуміють неадекватність структури курсу, оцінювання і програми. Flintoff A. [25; 26 с.35] висловила свою стурбованість з приводу невідповідності практичних занять з ФКО на ЗССО особливостям організму і психології дівчат. На її думку, особливо складним питанням в екзаменаційних курсах є урахування статевих відмінностей, які у більшості випадків ігноруються. У результаті на екзаменах використовують уніфіковану процедуру оцінювання, яка у кращому випадку неадекватна, а в гіршому дискримінаційна. Ця проблема впливає на прийняття рішення про поглиблене вивчення ФКО. Низькі показники участі дівчат порівняно з хлопцями піднімають важливе питання про вибір відповідної програми і підбір привабливих для дівчат видів спорту [53 с.33] .

Незвично низькі результати екзаменів у дівчат наводять на думку, що необхідно замислитися над питанням формування груп відповідно до статевої приналежності. Під час змішаних уроків учителю доводиться вирішувати можливі проблеми, що виникають між дітьми різних статей. Оскільки хлопці часто домінують на уроках ФКО, демонструючи свою перевагу над однокласницями, доцільно було би запровадити окремі уроки для дівчат і для хлопців. Це дозволить уникнути стереотипу, що

дівчата менш здібні до ФКО, та зробити процес оцінювання більш справедливим.

Macfadyen T. [36] вивчив причини вибору курсу ФКО серед учнів Шотландських шкіл і з'ясував, що частково цей вибір був зроблений завдяки зацікавленості і задоволенню, які вони відчували раніше у школі на уроках ФКО, а також завдяки відповідності між предметом і їхніми сподіваннями щодо їх майбутньої кар'єри.

Не розв'язаною залишилась проблема, яку піднімали фахівці Англії ще до проведення реформування ФКО, що торкалася труднощів в оцінюванні при порівнянні різних видів спорту, що зумовлено їх особливостями. Хоча оцінювання фізичних умінь менш суперечливе, воно може мати певні особливості. У плаванні і легкій атлетиці учнів можна оцінювати, не порівнюючи з іншими учнями, оскільки є встановлені критерії оцінок згідно з часом та відстанню. Такої ж об'єктивності та надійності в оцінюванні, яка спирається на критерії, важче досягти в ігрових видах спорту, де успіх кожного гравця залежить від реакції інших, що ускладнює завдання вчителя. Наприклад, правильність прийняття рішення чи вибору тактики гри може бути оцінена, виходячи з гри членів команди чи суперників.

Ще однією проблемою, з якою стикаються вчителі під час оцінювання згідно з критеріями, є різні умови, у яких відбувається виконання тих самих тестів. Ігрові поверхні, погода значно змінюють навколишнє середовище, впливаючи на рівень виконання завдань. Наприклад, учням легше продемонструвати свої вміння на майданчику, пристосованому до використання за будь-яких умов, ніж на трав'яному чи залізобетонному покритті. Так само, як біг на короткі дистанції по прорезиненій легкоатлетичній доріжці значно відрізняється від бігу по траві за часовими показниками, на які також може вплинути сильний вітер. Важливо, щоб школи не покладалися на оцінку за результатами лише одного дня, коли показники учня можуть бути набагато нижчими, ніж його вміння.

Зважаючи на ці обставини працівники кафедри ФКО повинні

добре подумати, перш ніж впровадити екзамен на поглибленому рівні. При цьому необхідно враховувати потребу додаткового часу і зусиль, а також вимоги, які висуваються до штату (розробка національних програм, спорт у позаурочний час), що можуть значно збільшити навантаження, особливо якщо кафедра порівняно з іншими є малочисельною. Ось як коментує це питання Mackreeth K: "Можливо, вчителям потрібно бути набагато сильнішими, коли їх запитують про введення поглибленого рівня і більш реалістичними щодо вимог. Очевидно, однією з вимог є час: не тільки той, який необхідний для ведення курсу, але і час для його створення, підготовки і здійснення. Багато директорів недооцінюють пов'язані з цим часові витрати і затрачену роботу. Ще однією проблемою є недостатнє забезпечення: необхідна значна підтримка книгами, періодикою, відеокамерами і відеоматеріалами" [37, с.17]. Очевидним, на нашу думку, є актуальність цього висловлювання і для України.

Критичний момент упровадження оптимального екзаменаційного курсу в школі - вибір найбільш відповідної екзаменаційної програми. Хоча існує багато спільного між екзаменаційними радами різних шкіл, проте є незначна, але суттєва різниця у форматі і структурі як змісту, так і оцінювання. Ці відмінності є дуже важливими, тому що правильно обрана екзаменаційна програма може краще показати індивідуальні здібності та вміння учнів.

Оскільки кожна кафедра має свої особливості (у плані філософії, фінансових можливостей, обмежень у розкладі, наявних умов та досвіду штату), можливості для викладання предмету ФКО будуть різними, що вірогідно вплине на вибір екзаменаційної програми. Говорячи про вибір потрібного курсу, Scott T. відзначив, що " не існує панацеї, готового рецепту для всіх" [50, с.15]. Завдання кожної екзаменаційної ради зводиться до того, щоб визначити зміни у програмі і вибрати курс, який би найкраще задовольняв потреби школярів і відповідав їхнім можливостям. Учителям, які прагнуть створити екзаменаційний

курс чи перейти у нову екзаменаційну раду, варто порадитися з фахівцями найближчих шкіл, врахувавши плюси та мінуси різних програм ФКО.

На думку англійських фахівців, [36] підготовку до екзаменів з ФКО варто розпочинати з третього ключового етапу, прив'язуючи національну програму ФКО до вимог екзаменаційної програми з ФКО. На цьому етапі ефективним є навчання фітнесу та здоровому способу життя, використання розминки з метою ознайомлення учнів з термінологією та деякими аспектами анатомії і фізіології. Використання описаних попередньо методик у різних контекстах, які стимулюватимуть учнів учитися, готуючи їх до вимог ЗССО з ФКО, також може бути цінним. Наприклад, даючи можливість учням аналізувати своє виконання чи обирати та використовувати тактику, закладають основу для майбутнього оцінювання. Окрім того, застосування релевантних відеокліпів збагачує важливою інформацію щодо екзамену з ФКО.

Досягнення високих результатів на екзамені з ФКО можна забезпечити завдяки конструктивному партнерству між учнями та вчителями. Учнів, які готуються складати екзамен на поглибленому рівні, можна залучати до планування своїх навчальних цілей. Особливо важливо те, у яких умовах вони засвоюють вимоги Національної програми: кандидати повинні контролювати своє навчання, тому що вони несуть відповідальність за свої показники. Francis J., Merrick I. [27с.16] встановили, що на поглибленому рівні вчителі охоче вдаються до взаємного методу навчання, який дозволяє підготувати добре інформованих кандидатів і може застосовуватися авторитарно.

Більшість учнів, що навчаються на поглибленому рівні, мають глибоку мотивацію і серйозно ставляться до навчання. Таким чином, роль учителя може зводитися до ролі помічника, а не виконавця програми. Учням потрібна допомога у плануванні, структуризації проекту, встановленні термінів його виконання.

Важливо, щоб учні використовували оцінювання для покращення якості виконання завдань з ФКО. Постійне

інформування учнів про їх успіхи протягом курсу може бути ефективним інструментом мотивації, тому що стимулює їх до подальшого вдосконалення. З метою покращення оцінки вчителі можуть залучати учнів до відвідування спортивних секцій після занять у школі. Крім того, звикання учнів до формальної, практичної ситуації оцінювання може бути корисною, особливо для невпевнених дітей, або для тих, хто гостро реагує на зміни зовнішніх обставин.

Успіх курсу частково залежить від особистих якостей тих, хто його обрав. Проте через недостатньо високий статус ФКО серед групи екзаменаційних предметів на вибір дітей, які обрали курс ФКО, часто вважають менш талановитими і менш допитливими [40]. Виходом з цієї ситуації може бути обов'язкове вивчення ФКО як частини основної програми ЗССО, що є відмінним засобом мотивації учнів.

У разі успішного складання іспиту з ФКО кожен учень отримує зареєстроване свідоцтво про те, що він поглиблено вивчав ФКО протягом двох років.

Тому опираючись на досвід фахівців Англії необхідним є сприяння повному використанню потенціалу предмету фізичної культури в Україні з метою підвищення рівня фізкультурної освіченості школярів. Учні повинні брати участь у різних видах фізичної діяльності когнітивним (пізнавальним) шляхом, а також шляхом виконання. Пізнавальний аспект ФКО не може розглядатися окремо від практичних умінь та виконання різних видів діяльності. У деяких випадках варто концентрувати увагу саме на інтелектуальних аспектах програми, тому необхідним є впровадження нових підходів до оцінювання учнів з урахуванням теоретичних знань та соціальних вмінь. Нам видається доцільним впровадження у шкільну навчальну програму України іспиту на вибір з фізичної культури, який стимулюватиме учнів до вдосконалення знань з фізичної культури, здорового способу життя та з теорії спорту. При цьому розробка теоретичної частини завдань з предмету фізичне виховання сприятиме професійному зростанню вчителів.

4. Підготовка вчителів до використання сучасних методів оцінювання фізкультурної освіти в Англії

Введення екзаменаційного курсу – велика відповідальність для вчителя. Молоді дипломовані вчителі, зазвичай повні ентузіазму, приносять із собою в школу нові підходи, інноваційні методи навчання, спрямовані на підтримання в учнів бажання вчитися. Крім того, вони можуть володіти високим рівнем знань у певних розділах програми, пов'язаних з їхньою спортивною кваліфікацією.

Проте на першому і другому році праці вчителі-початківці мають багато інших професійних проблем (наприклад, вивчення розпорядку дня школи, налагодження взаємин з батьками), тому відповідальність за екзаменаційну групу може бути непосильною для недосвідченого вчителя. Додаткове навантаження і ризик, пов'язані з підготовкою учнів до екзамену, більше підійдуть досвідченим учителям.

Перелік екзаменаційних курсів, які необхідно провести у визначений час, вимагає від учителів високої кваліфікації. На думку Carroll B, "необхідними є особливі знання, щоб формулювати питання й укладати схеми, які не лише відображають зміст курсу, але й охоплюють інші суміжні дисципліни" [16, с.65]. В екзаменаційних класах темпи навчальної роботи можуть бути вищими, ніж з інших предметів, тому вчителям потрібна додаткова інформація і легкий доступ до різних видів діяльності. Їм також необхідно бути гнучкими і швидко реагувати на тижневе планування уроків. Планування і підготовка індивідуальних уроків, які є прямим продовженням попереднього досвіду (часто короткотермінового), - це уміння більш високого рівня, яким володіють більш досвідчені вчителі. Крім того, глибина та різноманітність програми означає, що вчитель ФКО повинен вчити тому і відповідати за ті знання, які йому незнайомі. Фахівці загострюють увагу на відсутності знань із предмету та нестачі часу, що відводиться на розробку нововведень.

Робота у класі передбачає низку проблем, з якими вчителю необхідно ознайомитися. Викладання теоретичного аспекту курсу може бути новим для вчителя, який більше звик до спортивного залу чи поля (практичного виконання). Наприклад, аналіз складного теоретичного матеріалу і його цікава та захоплююча подача потребуватиме більших знань. Практичне застосування теоретичного матеріалу може бути особливо важливим для зацікавлення учнів зайнятися його вивченням.

Вчителям однієї кафедри іноді важко стандартизувати систему оцінювання. Проблеми можуть виникнути як у досвідчених учителів, так і в новачків. Досвід проведення нарад зі стандартизації показує, що ті вчителі: "які мають більше досвіду з організації навчальної діяльності і які звикли працювати на високому рівні, можуть суворо оцінювати таку діяльність" [16, с.85]. Кафедрам ФКО варто проводити регулярне неформальне внутрішнє узгодження системи оцінок та інтерпретацію показників, обговорювати свої думки, щоб бути логічними та об'єктивними.

Спостереження за тим, як учні займаються певною діяльністю, і порівняння якості виконання з чинними критеріями часто мають риси суб'єктивізму. Звичайно, практична оцінка полегшувала роботу вчителя, адже у сертифікаті вказувалося, що якщо критерій визначений чітко, тоді оцінювання зводиться до техніки вправи, відкритої для стандартизації і спрощення.

Навіть за наявності чітких критеріїв виставлення оцінок це складний процес, оскільки невідомо, що буде оцінювати вчитель. Учителі-початківці також можуть не знати, що вони оцінюють якість виконання учнем вправи, а не те, що записано у програмі.

Учитель-початківець з ФКО спочатку має лише бути присутнім на уроках екзаменаційних класів, а пізніше вести заняття разом з практикантом. Він може виконувати додаткову роботу, пов'язану з екзаменаційними курсами. Якщо ж більш досвідчений колега веде той самий клас із практикантом, то перший може вести спостереження за прогресом групи, а другий

- приступити до навчання елементів програми і взяти на себе певну відповідальність, якщо дозволяє час, компетенція і впевненість у собі. В Англії, Уельсі вчитель-початківець може користуватися щоденником кар'єри для фіксації своїх досягнень у цій сфері.

Екзамени також є корисними для вчителів, яким був потрібен стимул для концентрації зусиль на власному професійному розвиткові. Екзамени відкривають учителям нові перспективи, для багатьох з них робота у класі означає, що немає необхідності залишати ФКО і займатися іншою діяльністю для здобуття кар'єри.

Як відзначав Carroll B., "екзамени допомогли вчителям ФКО краще усвідомити свою роль" [16, с.24]. Певною мірою до цього спричинилися і можливість кар'єрного зростання, оскільки завідувач кафедри ФКО в школі, який розробив ефективні програми курсу ЗССО і поглибленого рівня з ФКО, має змогу конкурувати серед своїх колег і отримати більш високу посаду.

Викладені вище теоретичні положення щодо використання досвіду Англії, в галузі фізичного виховання у школах України дозволяє нам рекомендувати надавати можливості для залучення студентів, вчителів та викладачів до вивчення міжнародного досвіду в галузі фізичного виховання. На нашу думку необхідним є впровадження у навчальну програму фахових ВНЗ України курсу лекцій з проблем фізичного виховання закордоном, проведення спеціалізованих лекторіїв для викладачів та ознайомлення з зазначеною тематикою вчителів на курсах підвищення кваліфікації

Додаток 1

МОДУЛЬ 13 ігри : середній рівень складності для учнів 9-10 класу

КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДУЛЯ

У даному модулі учні зосереджують увагу на іграх демонструючи стабільну техніку і впевненість, застосовуючи комбінації з ударів та кидків. Учні демонструють важливі атакуючі та захисні елементи в іграх з високою і низькою натягнутою сіткою.

Під час гри гравці використовують свої знання, вміння і розуміння з метою обману суперника. У іграх з використанням сітки гравці досягають успіху спрямовуючи мяч чи ін. інвентар у корт або ціль, яку захищає суперник. Мета заставити мяч приземлитися у ціль, щоб суперник не зумів його відбити.

Модуль розрахований на 12-18 навч. год.

МІСЦЕ МОДУЛЯ У СИСТЕМІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ

У модулі учні колективно працюють над плануванням, організацією змагань, а також беруть участь в них. Вони вчаться аналізувати ігри з власною участю, а також ігри в яких вони не беруть безпосередньо участі. Вони розширюють широту і складність техніки і тактики, відповідних для цих ігор. Беруть на себе роль лідера, вчаться ефективно співпрацювати у групах і удосконалюють вміння адмініструвати. Учні дізнаються про подібність вмінь і розуміють різницю в концепціях діяльностей, що вивчають.

Цей модуль сприяє в навчанні природничих наук, англійської мови і математики і забезпечує базу для оцінювання вмінь вирішення проблем, співпраці, комунікативних.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Виконавши зазначені фізичні вправи і основні завдання даного модуля більшість учнів зможуть:

експериментувати з низкою основних тактичних прийомів, знаходити сильні та слабкі сторони суперника, складати простий план гри; вибирати і виконувати форхенди, бекхенди і удари над головою в ігрових ситуаціях для досягнення кращих результатів; зрозуміти як систематичні заняття фізичними вправами позитивно впливають на стан їхнього здоровя, самопочуття і соціальне благополуччя; дізнаютися про можливості залучення до фізичних вправ; використовувати інформацію отриману завдяки зворотному звязку для покращення досягненнь особистої техніки; вносити суттєвий вклад в командні рішення. ефективно виконувати різні ролі, включаючи суддівство і певні аспекти тренерської роботи

учні, що не досягнули такого рівня зможуть:

робити помітки щодо якості прийнятого рішення у варіативних умовах гри; демонструвати певну стабільність та точність деяких ударів; брати участь в обговоренні тактики команди; ефективно працювати з партнерами і суддями дотримуючись правил гри; систематично тренуватися; базуючись на власних спостереженнях створювати прості плани ігор враховуючи сильні та слабкі сторонами суперника і своєї команди; вміти оцінювати власні досягнення.

учні, що добилися більших успіхів зможуть:

чітко приймати рішення і відповідно вибирати техніку вправ для досягнень бажаного результату; використовувати широкий спектр вмінь і техніки точно, сильно, плавно; використовувати ряд тактичних прийомів для ефективної реалізації плана гри; визначати і знаходити чинники що сприятимуть покращенню гри; використовувати тренування для удосконалення виконання; тренувати інших гравців; організовувати і судити ігри.

ПОПЕРЕДНЬО ВИВЧЕНИЙ МАТЕРІАЛ

Буде корисно, якщо учні:

- засвоїли і зрозуміли тактику простих ігор з використанням стінки і сітки;
- засвоїли низку ударів об підлогу і над головою;
- використали критерії для визначення ключових аспектів тактики і техніки гри;
- зрозуміли і визначили спеціальні місця позицій в іграх з сіткою і стіною;
- судили міні-версії вивчених ігор

ВИВЧЕННЯ МОВИ

Виконуючи вправи з цього модуля, учні зможуть зрозуміти, вживати та правильно писати слова, що відносяться до:

тактики та техніки, *напр.: позиція вороторя, вихідне положення, кути, бекхенд, форхенд. смеш, оверхенд, сет, поштовх, удар злету, удар по м'ячу, що відскочив від підлоги, блок, поштовх, фішка, швидкий обмін ударами, тактика,, план гри, критерії успіху, судівство, капітанство, пристосування, варіативність, очікування, фітнес.*

Розмовляючи та слухаючи у процесі занять учні зможуть: вирішити проблему, обдумати альтернативи, побудувати план і організувати діяльність групи

Цілі навчання Учні повинні навчитися:	Можливі вчительські діяльності	Результати навчання Учні:	Помітки
Ізольованому формуванні вмінь та їх удосконаленні			**Шляхи навчання:**
- застосовувати відповідну техніку до гри - ефективно, безпечно та кваліфіковано	- Попросити учнів прискорити обмін ударами, загострюючи увагу на спецударах. Навчити їх грати у адаптовані ігри, де використовуються 1-2 основних удари. Допомогти учням вдосконалити техніку і бути більш стабільними. - Допомогти учням удосконалювати набуту техніку і знання, *напр: форхенд, бекхенд, оверхенд. смеш та ін.* Навчити учнів подавати і видозмінювати подачу, *напр: використовувати кручену, різану чи швидку подачу* - Навчити учнів атакуючим ударам, *напр.: смеш ,удар злету,* і захисним ударам, *напр.: блоку та ін.* - Навчити учнів варіювати швидкістю, напрямком та висотою ударів.	використовують удари точно і стабільно	- розминка і заминка повинні допомогти учням пам'ятати і не забувати про попередню здійснену роботу і готувати їх до наступної роботи; - давати достатньо часу і можливостей на тренування і повторення вмінь; - давати можливість учням бути лідерами чи самостійно організовувати тренування та ігри; - давати можливість учням говорити про те, що вони хочуть робити і планувати як це здійснити - давати можливість учням спостерігати та аналізувати професійне виконання. Використовувати відео або кліпи по CD-ROM. - давати можливість учням аналізувати власне та виконання інших учнів.
Здатності самостійно планувати навчально тренувальні програми (формувати методичні навички самостійних занять)			
- використовувати принципи виконання у плануванні тактики та стратегії гри; - адаптовувати стратегію враховуючи власні сильні та слабкі сторони при зміні ситуацій і умов гри	- Навчити учнів спостерігати за переміщеннями суперника і визначити його пріоритетну техніку. Ознайомити учнів з можливостями ускладнення діяльності суперника, напр. вернути м'яч над головою у правий кут; - Навчити учнів, умінню розпочинати атакуючі дії в іграх з використанням сітки чи стінки, напр.: збільшуючи швидкість м'яча, наближаючись до сітки; удосконалюючи результативність при захисті як в індивідуальній так і командній грі.	- легко адаптовують удари і позиції на корті у відповідності до дій суперника; - пояснюють та демонструють основні елементи атаки і захисту у іграх з використанням високої і низької сітки.	

Цілі навчання Учні повинні навчитися:	Можливі вчительські діяльності	Результати навчання Учні:	Помітки
отримати знання з розуміння фітнесу та здоров'я			
- розуміти важливість регулярних вправ та їх позитивного впливу на здоровя, фітнес і самопочуття - як продовжувати удосконалювати свій фітнес - де і як долучатися до оздоровлення	- Прислухатися до думок учнів як різні тренувальні програми впливають на здоровя та фітнес, напр.: як систематичні заняття впливають на витривалість, силу та гнучкість; - Визначити найбільш необхідні фізичні якості для ігор. Допомогти їм у виборі пріоритетних якостей; - Пояснити учням як ігри сприяють інтеграції у суспільство, напр.: користь від членства у клубі, обов'язків, що необхідні для управління клубом; - Попросити учнів знайти шляхи залучення через спорт у громади. Вислуховувати розповіді учнів про тренування поза межами школи та контролювати їх досягнення	- пояснюють як вправи можуть корисно впливати на фітнес, здоровя, і благополуччя і визначають ключові риси тренувальної програми, які є найбільш необхідними для ігор; - пояснюють як приєднатися до місцевих клубів і мають достатньо знань при вимоги діяльності, що дозволяють почувати себе у ній впевнено	УВАГА!!! - Чи достатньо місць для ігор та тренувань? - Чи добре розімнулися і відновилися учні? - Чи носять учні одяг, що відповідає грі і допомагає у навчанні?
формування здатності до самооцінки і на цій основі самовдосконалення			
- використовувати інформацію отриману при аналізі виконання з метою впливу і удосконалення власної гри; - брати на себе відповідальність за прийняття рішень про удосконалення власних та інших виконань елементів ігор	- Навчити учнів визначати сильні та слабкі сторони у позиційні грі і техніці, напр.: використовуючи відеотехніку; - Слухати, що говорять учні про власне і інших виконання і допомогти їм підібрати необхідний вокабуляр і постійно удосконалюючи його. Обговорювати як налагодити зворотній зв'язок і допомогти партнеру чи команді стати більш результативнішими; - Слухати як учні аналізують сильні та слабкі сторони у встановлюють реальні цілі для себе та інших. Стимулюйте їх до обговорення як покращилися їхні власні та інші досягнення , а також їх розуміння гри.	- аналізують виконання (гру), використовують критерії для визначення сильних і слабких сторін техніко-тактичних дій - підбирають ключові фактори, які підтримують успішну гру і визначають напрямки покращення гри	

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1

Ціль гри набрати учнями якомога більшу кількість балів ніж суперник, граючи на кортах різних розмірів. Використовуючи необхідний інвентар для гри у теніс, бадмінтон. волейбол і т.д. учні можуть грати з своїм суперником на напівменшому корті (короткому і широкому або довгому у вузькому) і на корті стандартних розмірів. Використовувати подачі і систему балів, які відображають хід гри. але можуть бути адаптованими (у волейболі гра 3 на 3).

Адаптація і варіація завдань

- щоб було легше грати опустіть сітку, використовуючи більш м'який, менше стрибучий м'яч і дозвольте більше ніж один удар;
- для ускладнення гри використовуйте більш швидкий, стрибучий м'яч;
- менш талановитим учням дозвольте займатися на малих кортах; більш здібним – на великих;
- ігри можна адаптовувати використовуючи лише певну частину тіла, напр.: відбивати м'яч лише правою рукою;
- урізноманітнити парною грою. Гравці можуть відбивати м'яч по черзі або грати традиційно

Завдання 2

метою цього завдання спланувати швидкий обмін ударами, шоб учні отримали бали починаючи з подачі.

Зіграйте у тенісі 1 на 1, у волейболі 3 на 3. Використовуйте повністю або лише частину корту. Подаючий вирішує, що вони виграють 3, 5, 7 і 9 удари. Отримуючий подачу намагається перешкодити йому і не дати можливість виграти бал.

Адаптація і варіація завдань

- Граючи у волейбол, використовувати більше гравців чи гравців з непарними номерами;
- використовувати всі правила даної гри;
- використовувати систему балів, яка не зараховує помилки. Зараховується тільки якісні позитивні удари

ДЖЕРЕЛА

Джерела включають:

- картки з джерелами та ідеями для використання;
- відео та картинки отримані. завдяки використанню спеціальних технічних приладів;
- доступ до комп'ютерної інформації та ідей ;
- програмне забезпечення з проведеним аналізом ігор

ДОПОВНЕННЯ

Учнів можна стимулювати не лише під час уроків але і дома та у суспільстві:

- відпрацьовувати вміння на перервах, під час сніданків та перебуваючи дома;
- брати участь у шкільному спорті;
- бути членами місцевих спортивних клубові та використовувати їх інвентар;
- слідкувати за матчами у реальності або переглядаючи на екрані, з метою оцінення виконання гравців;
- шукати в інтернеті інформацію про "спорт і можливості бути залученим до нього"

Додаток 2

Рівні навчальних досягнень учнів

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань та розумінь фітнесу та здоровя
1	Учні імітують, повторюють, пізнають прості вміння та дії з простим контролем та координацією	Учні починають зв'язувати ці вміння та дії у рамках безпосередньої діяльності з виду фізичних вправ	Учні описують і коментують свої власні дії та дії інших	Учні обговорюють те, як займатися безпечно і які у них виникають фізичні відчуття під час занять
2	Учні засвоюють прості вміння, копіюють їх, імітують, запам'ятовують, повторюють і виконують прості дії з більшим контролем і координацією рухів	Учні урізноманітнюють уміння, ідеї та дії у рамках безпосередньої діяльності. Вони починають розуміти прості тактичні дії і основні композиційні ідеї	Учні обговорюють різницю між власним виконанням та виконанням інших, дають пропозиція для вдосконалення	Учні розуміють, як безпечно займатися і описують реакцію організму на різні види рухової діяльності
3	Учні обирають та застосовують вміння та ідеї, правильно використовуючи їх з більшим контролем та координацією рухів	Учні показують розуміння тактики і композицій, починаючи урізноманітнювати їх у різних видах діяльності.	Учні бачать спільність та різницю між власною роботою та роботою інших. Використовують це розуміння для вдосконалення власної діяльності	Учні обґрунтовують важливість розминки перед заняттям та значення занять фізичними вправами для здоровя

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань та розумінь фітнесу та здоровя
4	Учні об'єднують засвоєнні уміння у комбінації, застосовуючи їх з більшою точністю та правильністю	Виконання вправ учнями характеризується точністю, плавністю рухів здатністю здійснювати само контроль; вони розуміють тактику та композиції	Учні порівнюють та коментують власні вміння, навички та тактичні дії, які вони застосовують у власній роботі та роботі інших, використовуючи це розуміння для вдосконалення власного виконання	Учні пояснюють і і використовують найпростіші принципи безпеки у підготовці до занять. Описують, який вплив чинять вправи на їх організм і і чому це важливо для фітнесу та здоровя.
5	Учні самостійно відбирають, об'єднують засвоєнні уміння у комбінації, застосовуючи їх з необхідною точністю та плавністю рухів, постійно здійснюючи самоконтороль.	Під час виконання вправ учні застосовують всі здобуті знання з тактики, стратегії та композиції	Учні аналізують і коментують уміння, навички, і те яким чином вони її застосовують у власній роботі та роботі інших. Вони модифікують техніку, та усувають незначні неточності щоб удосконалити своє виконання	Учні пояснюють реакцію організму на різні види діяльності, розминки та заминки. Вони пояснюють, чому регулярні та адекватні тренування є важливими для фітнесу та здоровя

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань та розумінь фітнесу та здоровя
6	Учні самостійно відбирають, об'єднують засвоєнні уміння у комбінації.	Учні використовують вміння так, щоб вони були адекватними умовами діяльності зберігаючи точність, плавність та систематичний контроль. Під час планування та виконання власної роботи та роботи інших вони використовують свої знання про стратегію, тактику і композиції відповідно до різних умов, а також знання про сильні і слабкі сторони власного виконання	Учні аналізують і коментують можливості використання умінь, та навичок та тактичних дій у своїй роботі та роботі інших у композиційних та інших аспектах виконання і пропонують різні шляхи до вдосконалення	Учні пояснюють, як підготуватись і як відновитися після занять. Вони пояснюють, як різні види фізичних вправ сприяють їхньому фітнесу та здоровю, а також описують, як вони можуть застосовувати інші типи діяльності та вправ
7	Учні демонструють володіння технікою фізичних вправ на рівні рухової навички, адаптуючи виконання вправи до вимог стеоретипної діяльності	Учні використовують знання принципів ускладненої тактики та конструктивне мислення, використовують їх у власній роботі та роботі з іншими. Вони модифікують їх у відповідності до зміни умов виконання вправи (діяльності).	Учні аналізують і коментують власну роботу і роботу інших як індивідуального виконавця так і як члена команди, показують, що вони розуміють, як взаємозв'язок рівня технічної, тактичної та фізичної підготовки на якість цілісної рухової діяльності. Вони планують шляхи вдосконалення власної діяльності та діяльності інших	Учні пояснюють принципи вправляння і тренування та ефективно їх застосовують. Вони пояснюють, чим корисна регулярна, планомірна рухова діяльність для здоровя та фітнесу і планують свої власні тренувальні програми.

Рівень	Ізольоване формування рухових вмінь та їх удосконалення	Здатність самостійно планувати навчально тренувальні програми	Здатність до самооцінки і на цій основі самовдосконалення	Розвиток знань та розумінь фітнесу та здоровя
8	Учні демонструють володіння технікою фізичних вправ на рівні рухової навички, адаптуючи виконання вправи до вимог прогнозовано-варіативної діяльності	Учні використовують знання принципів ускладненої тактики чи композиції, фахово застосовують ці принципи у власній роботі та роботі з іншими. Вони адаптують їх у відповідності до умов, що змінюються.	Учні оцінюють власну роботу і роботу інших, показуючи що вони розуміють взаємозв'язок рівня технічної, тактичної та фізичної підготовки не лише якість, а і ефективність цілісної рухової діяльності У них формується вміння планувати власну діяльність і діяльність інших на основі самостійного збору необхідної інформації.	Учні використовують свої знання про здоровя та фітнес для планування та оцінювання своїх тренувальних програм та програм інших учнів.
Винятковий	Учні постійно використовують складні вміння, техніку та ідеї з точністю і плавністю	Учні постійно використовують знання принципів ускладненої стратегії, тактики та композиції, і застосовуючи їх невимушено, фахово у власній роботі та у роботі з іншими	Учні оцінюють своє власне виконання та виконання інших, показують, що вони розуміють, як впливає взаємозв'язок рівня технічної, тактичної та фізичної підготовки на якість і індивідуальність виконання.. Вони мають власну обґрунтовану думку про те, як можна вдосконалити свої досягнення та досягнення інших, уміють визначати пріоритети подальшого розвитку.	Учні постійно застосовують необхідні знання та розуміння про здоровя і фітнес у всіх аспектах своєї діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бэмбра А. Вовлечение неактивной части населения в активную жизнь через компанию "Движение и танец"// Массовая физическая культура и спорт за рубежом. – 1988. - №5. – С.18-19.

2. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України - К.: Педагогічна преса, 2002.-№2.-С. 3 – 21.

3. Кэллауэй К., Твитчел Р. Воспитание социального поведения и развитие организаторских способностей в процессе внеурочных и внешкольных занятий по физическому воспитанию и спорту //Физическое воспитание и спорт в школах зарубежных стран. – М., 1990. – Вып. 4. – С. 37-40.

4. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту/ Затв. указом президентом України №1148 від 28.09.2004. – К., 2004. – С.15

5. Освіта (Україна XX1 століття): Державна національна програма / Затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 896 від 03.11.93 // Виховна робота в закладах освіти України. - К., 1998.- Вип.11. - С.109.

6. Основи здоров'я і фізична культура: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-11 класи. – К. Початкова школа. – 2001. – 112с.

7. Сергієнко Л. Тестування рухових здібностей школярів. – К.: Олімпійська література, 2001. – 438 с.

8. Теория и методика физического воспитания.Т.1. Общие основы теории и методики физического воспитания / Под ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 424 с.

9. Турчик І.Х. Виховання соціальної поведінки та організаторських здібностей у процесі занять фізичним вихованням (на прикладі шкіл Англії) // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр./ За ред. С. С. Єрмакова – Х.; Л. 2003. - №17. – С.47-51.

10. Турчик І.Х. Ціннісні аспекти фізичного виховання школярів Англії // Молода спортивна наука України: Збірник наукових статей в галузі фізичної культури та спорту.Вип.6. – Л., 2002. – Т.1. С.130-133.

11. Aylett S. Is GCSE at the Crossroads for Physical Education? // British Journal of PE. - 1990. - №21. –33 p.

12. Bailey R. P. Learning To Be Human: Teaching, Learning and Human Cognitive Evolution: Paper presented at the Annual Conference of the British Educational Research Association. – London: Leeds, 2001. – P.134

13. Bailey R. Teaching Physical Education: AHandbook for Primary and Secondary Teachers - London: Kogan Page, 2001.- P.40 – 43.

14. Britwistle G., Brodie D. Children attitudes towards activity and perceptions of Physical Education // Health Education Research . – 1991. - №6. – P.25-30.

15. Brown S. Assessment: a Changing Practice: Teaching and Learning in the Secondary School. - London: Routledge/Open University,1994. –P.110 –112.

16. Carrol B. Assesment in PE: A Teachers Guide to the Issues. - London: Falmer, 1994. – P. 220 – 227.

17. Casbon C. Examinations in PE - A Path to Curriculum Development // British Journal of Physical Education. - 1988. - №19. – p.194

18. Chmural J. Dziewczhta o szkolnej kulture fizcnei // Wychovanie fizcne i hig Szkol. – 1988. - №6. -P.8-10

19. Clay G. Standards in Primary and Secondary Physical Education: OfSTED // British Journal of Physical Education, 1997. - №28. – P.8-10

20. DES Records of Achievement : Report of the ROA National Steering Committee (RANSC). - London: DES, 1989. – P. 9 – 13.

21. DFE The Code of Practice on the Identification and Assessment of Special Educational Needs. - London: Department for Education, 1994. – 60 p.

22. DfEE/QCA Physical Education. The National Curriculum for

England. - London: DfEE and QCA, 1999. – 56 p.

23. Dickenson B., Almond L. Accreditation. Part II: Issues for P.E / / British Journal of Physical Education, 1987. – №18. – P.10 –12.

24. Fairclough S., Stratton G. Physical Education Curriculum and Extra Curriculum Time: A Survey of Secondary Schools in the North-West of England // British Journal of Physical Education. - 1997. - №28. – P. 20 –24.

25. Flintoff A. Equal Opportunities and Practical Assessment in Examination P.E: Part 2 // British Journal of Physical Education. - 1991. -№ 22. – P.9 – 13.

26. Flintoff A. Sexism and Homophobia in Physical Education: the Challenge for Teacher Education Physical Education: a Reader. - Aachen: Meyer and Meyer, 1998. – P. 52 – 54.

27. Francis J., Merrick I. The Future of A Level Physical Education and Sport Studies // British Journal of Physical Education. - 1994 . - №25. – P. 8 – 13

28. Francis J., Merrick I. The Future of A Level Physical Education and Sport Studies // British Journal of Physical Education. - 1994 . - №26. – P. 18 - 19

29. Fullan M. Change Forces with a Vengeance.- London; New York: Routledge Falmer, Taylor and Francis Group, 2002.- 260 p.

30. Gipps F., Stobart S. Assesment: A Teachers Guide to study. – London: David Fulton, 2001. – 176 p

31. Hardman K., Marshall J. 2001 Worldwide Survey on the State and Status of Physical Education in Schools //World Summit on Physical Education. – Berlin, 1999. – P.27 –37

32. Harlen W., Gipps C., Broadfoot P., Nuttall D. Assessment and the Improvement of Education: Teaching and Learning in the Secondary School. - London: Routledge/Open University Press, 1994. – P. 62 – 66.

33. Headington R Monitoring, Assessment, Recording, Reporting and Accountability. – London: David Fulton, 2000. – 220 p.

34. Henderson S., Sugden D. Movement Assessment Battery for Children. - Sidcup: Psychological Corporation, 1992. – P.53 – 57.

35. Hodgson B. Which Exam?// British Journal of Physical Education. - 1996 . - №27. - P. 12 - 16.

36. Macfaiven T., Bailey R. Teaching Physical Education 11 –18. – London, 2002. – 245 p.

37. MacKreth K. Developments in "A" Level Physical Education // British Journal of Physical Education, 1998. - № 29 . – P. 15 – 17.

38. MacPhail A. Pupils Subject Choice: Higher Grade Physical Education // The British Journal of teacher Physical Education. – 2000. - №31(4). – P.12 – 14.

39. Mortimore P., Sammons P., Stoll L., Lewis D., Ecob R. Teacher Expectations: Teaching and Learning in the Secondary School. - London: Routledge/Open University, 1994. – P. 168 – 172.

40. Murphy C. Who'd Tackle GCSE PE?// British Journal of Physical Education. – 1990. - №21 (3) . – P. 12 – 16.

41. National Association of Head Teachers (NAHT): Press Release: NAHT Publishes the Results of its Survey of PE and Sports in Schools, 4 March 1999. – London, 1999. – P.

42. National Curriculum / (www.nc.uk.net) (15.03.2002)

43. National Curriculum in action / (www.ncaction.org.uk) (15.03.2002)

44. OfSTED PE: A Review of Inspection Findings 93 –94. - London: HMSO, 1995. – 94 p.

45. OHMCI (Office of Her Majesty's Chief Inspector) Standards and Quality in Primary Schools - Good Practice in Physical Education and Sport. - London: HMSO,1998.- P. 36 - 38

46. PE Center for teachers, students / (www.physicaleducation.co.uk) (08.10.2003)

47. Physical Education and Physical Education: Games including Short Course. – London, 1998. – 192 p.

48. Piotrowski S. Assessment, Recording and Reporting Teaching Physical Education 5-11. - London: Continuum, 2000. – 240 p.

49. Roberts K. Young People, School Sport and Government Policies // Sport, Education and Society. – 1996. – №1. – P.18 – 20.

50. Scott T. Key Stage 4 GCSE in PE //British Journal of Physical

Education. – 1997.- №28. – P.15

51. SEAC (Schools Examination and Assessment Council) Teacher Assessment at Key Stage 3. - London: SEAC, 1992. – P.66

52. Spackman L Assessment and Recording in Physical Education / / British Journal of Physical Education. - 1998 . - №29. – P. 37 – 42.

53. Stidder G. Curriculum Innovation at Key Stage 4: A Review of GCSE PE Results in One English Secondary School // Bulletin of Physical Education. – 2001. - № 37. P. 33.

54. The National Curriculum 5-16. – London, 1987. – P.2-3.

55. The PE planning lesson // (www.learn.co.uk) (20. 04.2003).

56. Wetton P. Physical Education in the Nursery and Infant School. - London: Routledge, 1988. – 268 p.